



## Dini-mədəni köklər, dostluq və qardaşlığa əsaslanan Azərbaycan-İran əlaqələri bundan sonra da genişlənəcək

**İyulun 9-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev İran İslam Respublikasının Prezidenti Məsud Pezeşkianə zəng edib.**

Dövlətimizin başçısı Məsud Pezeşkianə İran İslam Respublikasının Prezidenti seçilməsi münasibətilə təbrik edib, ona fəaliyyətində uğurlar arzulayıb.

Məsud Pezeşkianə göstərilən diqqətə və təbriyə, həmçinin Prezident seçilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısının daha əvvəl göndərdiyi məktuba görə Prezident İlham Əliyevə minnətdarlığını bildirib. İran Prezidenti gələcəkdə də ölkələrimiz arasında münasibətlərin bütün sahələrdə inkişaf etdirilməsi üçün səylərini əsirgəməyəcəyini deyib.

Söhbət zamanı ortaq dini-mədəni köklər, dostluq və qardaşlığa əsaslanan Azərbaycan-İran əlaqələrinin bundan sonra da genişlənməsinə və müxtə-



lif sahələri əhatə edən əməkdaşlığımızın inkişaf edəcəyinə əminlik ifadə olunub.

Dövlət başçıları ölkələrimiz arasında indiyədək əldə edilmiş razılaşmaların həyata keçirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıblar.

Telefon söhbəti əsnasında Azərbaycan və İran prezidentləri qarşılıqlı marağ doğuran məsələləri müzakirə ediblər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev İran Prezidenti

Məsud Pezeşkianə ölkəmizə səfərə dəvət edib.

Dövlət məmnunluğu qəbul edən İran Prezidenti dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirib və öz növbəsində, Azərbaycan Prezidentini İran İslam Respublikasına rəsmi səfərə dəvət edib.

Dövlətimizin başçısı bu dəvəti məmnunluqla qəbul edib.

*Prezidentin Mətbuat Xidməti*

## Türk birliyinin global gücə çevrilməsi zamanın tələbidir

### Qarabağ Bəyannaməsi həmrəyliyin, yüksələn nüfuzun təzahürüdür

Azərbaycanın təşəbbüsü ilə iyulun 6-da Şuşada TDT-nin "Nəqliyyat, bağlantı və iqlim fəaliyyəti vasitəsilə dayanıqlı gələcəyin qurulması" mövzusunda qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə Qarabağ Bəyannaməsinin imzalanması isə xüsusi tarixi-siyasi əhəmiyyəti oldu. Bu həm türk dövlətlərinin "Qarabağ Azərbaycanı" haqqətini türk diyarından bir daha dünyaya bəyan etməsi,

həm də qardaş ölkələrin sarsılmaz birliyinin təzahürü oldu.

Qarabağ Bəyannaməsində TDT-nin qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün 2023-cü ildə "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" olmuş Şuşa şəhərində keçirilməsinin tarixi dəyəri vurğulanıb. Bildirilib ki, strateji tərəfdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi və dərinləşdirilməsi, TDT-nin kollektiv strategiyasının formalaşdırılması üçün

siyasi, iqtisadi, nəqliyyat, müdafiə sənayesi, humanitar, təhsil və mədəniyyət sahələrində türk dövlətlərinin tam potensialından və imkanlarından istifadə edilməsi vacibdir.

Milli köklərimizlə, ortaq dəyərlərimizlə sıx bağlı olduğumuz türk xalqlarının, dövlətlərinin həmrəyliyində Azərbaycanın xüsusi yeri var. O cümlədən Türk Dövlətləri Təşkilatının beynəlxalq güc kimi müəyyənləşdirilməsində Prezident İlham Əliyevin bir-başla təşəbbüsləri əsas rol oynayır.

Dünyanın qitələşdiyi, geosiyasi proseslərin intensivləşdiyi, müharibələrin aparıldığı hazırkı dövrdə türkdilli ölkələrin bütün sahələrdə güclərini birləşdirmələri olduqca vacib əhəmiyyət kəsb edir. Buna görə də qarşılıqlı çağırış da "türk dünyası ailəsi"nin həmrəyliyinin daha da gücləndirilməsi istiqamətindədir.

→ 5

## Qarabağ Bəyannaməsi türk birliyinin daha da inkişafında həlledici rol oynayacaq

Azərbaycanın təşəbbüsləri digər platformalarda olduğu kimi, Türk Dövlətləri Təşkilatının da strukturunun təkmilləşdirilməsinə xidmət edir, əməkdaşlıq imkanlarının genişləndirilməsinə şərtləndirir. Ümumiyyətlə, təşkilatın daha perspektivli bir subyektdə çevrilməsinə imkan verir. Prezident İlham Əliyev də bu məqama xüsusi toxunaraq hazırkı strukturun, maliyyələşməsinin bütövlükdə təşkilatın üzv olan ölkələrin resurslarına tam uyğun olmadığını bildirdi. Bu baxımdan Prezident İlham Əliyev bir nümunə də göstərdi. Türk Dövlətləri Təşkilatının Katibliyinin hesabına Azərbaycan tərəfindən 2 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait köçürüldüyünü bildirdi. Hesab edirik ki, dövlət başçısı bununla gələcəkdə Türk Dövlətləri Təşkilatının daha funksional olması və bir təşkilat kimi daha sürətlə strukturlaşması istiqamətində ilk addımı atdı. Bundan sonrakı mərhələdə digər üzv ölkələrin də analoji addımı atacağı düşünürəm.

Dövlətimizin başçısı nəqliyyat, logistika sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, bu istiqamətdə Azərbaycanın malik olduğu infrastrukturun əhəmiyyətinə toxunub, ayrıca olaraq ölkəmizin atdığı addımları xatırladı. Bu bir daha ona dəlalət edir ki, nəqliyyat, logistika sahəsində Türk Dövlətləri Təşkilatına

üzv ölkələrin maraqlarına uyğun əməkdaşlıq sisteminin qurulması Azərbaycan üçün prioritetdir və bu istiqamətdə dövlətimizin praktiki addımları kifayət qədər təsirlidir.

Prezident vurğuladı ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ilə yükdaşımaqların həcmi bir milyon tondan 5 milyon tona qədər yüksəldilib. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu imkanın yaradılmasında Azərbaycan dövlətinin həlledici rolu olub. Ayrıca olaraq Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarəti Limanının yük keçiricilik qabiliyyətinin 15 milyon tondan 25 milyon tona yüksəldilməsini də ölkə rəhbəri qeyd etdi. Bu məqamlar bir daha göstərir ki, Azərbaycan haqqətqəndir və gələcək unikal əməkdaşlıq üçün çox olası imkanlara sahibdir.

Tədbir iştirakçıları Azərbaycanın COP29-a evsahibliyinin əhəmiyyətini vurğulayaraq, bunu çox önəmli hadisə adlandırdılar. Prezident İlham Əliyev türk dövlətləri rəhbərlərinin işğaldan azad edilmiş ərazilərə səfərlərini minnətdarlıq hissi ilə xatırladı, onlara təşəkkürünü bildirdi. Orada bərpə-quruculuq işlərinə göstərilən mənəvi dəstəklə bağlı fikrini bölüşüb. Eyni zamanda təhsil ocaqlarının, yaradıcılıq mərkəzinin tikilməsinə görə müvafiq ölkələrin rəhbərlərinə də təşəkkürünü bildirdi.

→ 6

## Türk dövlətlərinin "yaşıl enerji" əməkdaşlığı daha da genişlənəcək

2023-cü il sentyabrın 25-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan İğdır-Naxçıvan qaz xəminin təməlinin qoyulması mərasimində iştirak edərək dövlətimizin başçısı demişdir: "Bir neçə gündən sonra, daha doğrusu, üç gündən sonra Naxçıvanda Türkiyə və Azərbaycanın vəzifəli şəxslərinin, beynəlxalq təşkilatların iştirakı ilə Türkiyə-Azərbaycan III Enerji Forumu keçiriləcəkdir və əminəm ki, bu forumun nəticələri uğurlu olacaqdır. Naxçıvanın qazı, nefti olmasa da, günəşi var və Naxçıvanda günəş-elektrik stansiyalarının inşası ilə bağlı bizim böyük planlarımız var. Bu planlar gerçəkləşsə, Naxçıvan "yaşıl enerji" zonasına çevriləcək. Çünki burada həm günəş, həm külək, eyni zamanda su-elektrik stansiya-

larının inşası üçün böyük potensial var və gələcəkdə Naxçıvandan Türkiyəyə ən azı 1000 meqavat həcmində "yaşıl enerji" ixracı da mümkün olacaqdır".

Bu görüşdə "Azərbaycan Respublikasında və Türkiyə Respublikasında bərpəolunan enerji mənbələrindən istehsal olunan elektrik enerjisinin ötürülməsi sahəsində Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi və Türkiyə Respublikasının Energetika və Təbii Sərvətlər Nazirliyi arasında əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" da imzalandı. Beləliklə, Azərbaycan və Türkiyə arasında enerji sahəsinin daha da inkişaf etdirilməsi ilə yanaşı, Naxçıvan Muxtar Respublikasının da "yaşıl enerji" dəhlizi üçün əhəmiyyətli bir daha ortaya qoyuldu.

→ 9

## Azərbaycanın COP29 prioritetləri



→ 8

## Makron başını itirib

O, yeni hökuməti formalaşdırma bilmir

Hazırda Fransa hökumətinə kimin rəhbərlik edəcəyini birmənalı söyləmək çətindir. Seçkilərdən əvvəl Prezident Makron Jan-Lük Melanşonun baş nazir təyini edilməsi imkanının olmadığını qəti şəkildə bildirib. O, Melanşonun "Yeni Məydan Fransa" Partiyasının mil-lətçilərdən dörd dəfə pis olduğunu vurğulayıb.

İndi ekspertlərin proqnozuna görə, Prezident tələsik yaradılmış "Yeni Xalq Cəbhəsi"ni parçalamğa və yalnız mütədil solçularla işləməyə cəhd edə bilər.

Xatırladaq ki, iyulun 8-də Emmanuel Makron ölkənin sabitliyi naminə Baş nazir Qabriell Attalın istefasını qəbul etməyib, ondan vəzifəsində qalmasını istəyib.

"Renessans" parlament qrupunun keçmiş rəhbəri, hazırda "Birgə" prezident blokundan yenidən seçilən Silven Mayyar hesab edir ki,



çoxluğun formalaşması prosesi bir neçə həftə çəkəcək. "Bizə sadəcə olaraq proqram əsası yaratmaq üçün vaxt lazımdır. Fransada koalisiya və ittifaqlar yaratmaq mədəniyyəti olmadığından, proses bir az daha uzun sürəcək. Ancaq avropalı tərəfdaşlarımızı baxanda bunun bir neçə həftə çəkdiyini görürük. Yəqin ki, bizim də bir neçə həftəlik müzakirələrimiz olacaq".

→ 12

## Elektron Rəqabət İnformasiya Sisteminin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, rəqabət və istehlakçılarının hüquqlarının qorunması sahələrində idarəetmənin təkmilləşdirilməsini, görülən işlərin səmərəliliyinin artırılmasını, habelə vahid informasiya sistemi üzərindən xidmətlər göstərilməsini təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Elektron Rəqabət İnformasiya Sistemi (bundan sonra - ERİS) yaradılsın.

2. Müəyyən edilsin ki:

2.1. ERİS rəqabət və istehlakçılarının hüquqlarının müdafiəsi sahələrində istehlakçılarının bazar subyektlərinin müdafiəçilərinin (vəsətətlərinin) qəbulunu, emalını, onlara əlavə edilməli olan sənədlərin və ya məlumatların real vaxt rejimində digər dövlət orqanlarından (qurumlarından) sorğu əsasında əldə olunmasını, həmin müdafiəçilərə (vəsətətlərə) dair qərarların və məlumatların elektron qaydada təqdim edilməsini, habelə qeyd olunan sahələrdə məlumatların istifadəçilər üçün olmasını təmin edir;

2.2. ERİS-in sahibi funksiyalarını Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi, operator funksiyalarını Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antihisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti həyata keçirir;

2.3. ERİS-in yaradılması və saxlanılması ilə bağlı xərclər Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Antihisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidmətinin büdcə-dənkənar gəlirləri hesabına həyata keçirilir.

3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti:

3.1. ERİS haqqında əsasnamənin layihəsini hazırlayıb altı ay müddətində Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

3.2. bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

4. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi altı ay müddətində ERİS-in formalaşdırılmasını təmin etsin.

5. Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi:

5.1. "Dövlət informasiya ehtiyatları və sistemlərinin formalaşdırılması, aparılması, inteqrasiyası və arxivləşdirilməsi Qaydaları"nın təsdiq edilməsi və elektron hökumətlə bağlı bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 12 sentyabr tarixli 263 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq, ERİS-in aidiyyəti dövlət informasiya ehtiyatları və sistemləri ilə əlaqələndirilməsini Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi vasitəsilə təmin etsin;

5.2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 3 iyun tarixli 718 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Hökumət buludu" (G-cloud) Konsepsiyası"na uyğun olaraq, ERİS-in "Hökumət buludu"nda yerləşdirilməsini təmin etsin.

6. Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Rəhbərlik və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti:

6.1. ERİS-i mühafizə olunan telekommunikasiya kanalları ilə təmin etsin və onun təhlükəsizlik meyarları üzrə monitorinqini həyata keçirsin;

6.2. ERİS-in informasiya təhlükəsizliyini təmin edilməsi məqsədilə sahibi və operatoru ilə birlikdə zəruri tədbirlər görsün.

İlham ƏLİYEV,

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 iyul 2024-cü il

## Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı kollektivə təqdim edilib

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin olunan Adil Abış oğlu Əliyev iyulun 9-da Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Ərazi-təşkilat məsələləri şöbəsinin müdiri Zeynal Nağdəliyev tərəfindən rayon ictimaiyyətinin nümayəndələrinin iştirakı ilə kollektivə təqdim olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, təqdimatda Zeynal Nağdəliyev çıxış edərək dövlətimizin baş-



çısının tapşırıq və tövsiyələrini çatdırıb.

A.Əliyev ona göstərilən etimada görə minnətdarlıq edib.

## Beyləqan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı kollektivə təqdim olunub

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Beyləqan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin olunan Əziz İmran oğlu Əzizov iyulun 9-da Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Ərazi-təşkilat məsələləri şöbəsinin müdiri Zeynal Nağdəliyev tərəfindən rayon ictimaiyyətinin nümayəndələrinin iştirakı ilə kollektivə təqdim olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, təqdimatda Zeynal Nağdəliyev çıxış edərək dövlətimizin baş-



çısının tapşırıq və tövsiyələrini çatdırıb.

Ə.Əzizov ona göstərilən etimada görə minnətdarlıq edib.

## Numan KURTULMUŞ: "Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri bütün sahələrdə mükəmməl səviyyədədir"

"Azərbaycanla əlaqələrimiz bütün sahələrdə mükəmməl səviyyədədir". Bu sözləri AZƏRTAC-a açıqlamasında Vaşinqtonda səfərdə olan Türkiyə Böyük Millət Məclisinin (TBMM) sədri Numan Kurtulmuş deyib.

O qeyd edib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin də dediği kimi, Türkiyə və Azərbaycan iki dövlət, tək millətdir. TBMM sədri əlavə edib ki, iki ölkə arasında dostluq və qardaşlıqdan da çox-qoc irəlində gözəl əlaqələr mövcuddur.



"Bu əlaqələrin təcrübədə də nəticələr verdiyini görürük. Azərbaycan və Türkiyə əl-ələ verərək, sadəcə, iki dövlətin deyil, 300 milyon

luq türk dünyasının da yenicən güclü şəkildə ayağa qalxması üçün öndəgədən olacaqlar", - deyərək Numan Kurtulmuş bildirib.

# Azərbaycanın diplomatik xidmət orqanlarının 105 illiyi ilə bağlı rəsmi qəbul təşkil olunub

**Azərbaycan Respublikasının diplomatik xidmət orqanlarının 105 illik yubileyinə həsr edilmiş rəsmi qəbul təşkil olunub. Bu barədə AZƏRTAC-a Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən məlumat verilib.**

Bildirilib ki, rəsmi qəbulda Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbər heyəti, müvafiq dövlət qurumlarının yüksək səviyyəli nümayəndələri, habelə ölkəmizdə akkreditə olunmuş diplomatik korpusun təmsilçiləri iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov 9 iyul - diplomatik xidmət orqanları əməkdaşlarının peşə bayramı günü münasibətilə beynəlxalq müstəvidə ölkəmizin maraqlarını qoruyan və təşviq edən bütün əməkdaşlara təbriklərini çatdırıb, onlara fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb. Xidməti fəaliyyətləri zamanı dünyasını dəyişən diplomatların xatirəsinə ehtiramla yad edilib.

Ölkə rəhbərliyi tərəfindən aparılan, milli maraqlara əsaslanan suveren, uzaqgörən və pragmatik xarici siyasət xəttinin ölkəmizin bütövlüyünün qorunmasına, vətəndaşlarımızın rifahına, inkişafına hədəfləndiyi, eyni zamanda regional və beynəlxalq səviyyədə dayanıqlı inkişafa töhfə verdiyi diqqətə çatdırılıb. Bu istiqamətdə qarşılıqlı hörmət və daxili işlərə qarşılıqlı kimi prinsiplərin rəhbər tutulduğu ikitərəfli və çoxtərəfli münasibətlərin inkişaf etdirildiyi, habelə müxtəlif, o cümlədən iqtisadi, energetika, nəqliyyat, humanitar, rəqəmsal diplomatiya sahələri üzrə təşəbbüslərin irəli sürüldüyü bildirilib.

Uzun illər ölkəmizin xarici siyasət prioriteti olan keçmiş erməni işğalına son qoyulması istiqamətində Ulu Öndər Heydər Əliyev və onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən görülən böyük işlər nəticəsində ərazi bütövlüyü və suverenliyimizə beynəlxalq dəstəyin təmin edildiyi, bununla da Zəfərimiz üçün zəruri siyasi və hüquqi çərçivənin yaradıldığı vurğulanıb. Keçmiş münasibətlərin başa çatması ilə bölgədə yeni real-hüquqlar, sülh, sabitlik və əməkdaşlığın qurulması üçün yeni imkanların yarandığı qeyd olunub. Yaranmış bu tarixi şəraitdə ölkəmizin hər zaman olduğu kimi, dialoq və sülh tərəfdarı qismində çıxış etdiyi, qarşı Ermənistan tərəfi üçün isə ərazi iddialarını əvəzinə, regional əməkdaşlığı seçmə vaxtının gəlib çatdığı qeyd edilib.

Hazırda beynəlxalq münasibətlər sistemində hökm sürən global qeyri-sabitliyin fonunda Azərbaycanın baxışının çağırışlara qarşı mübarizədə möhkəm əməkdaşlığın gücləndirilməsi olduğu və bu baxışın irəliləndirilməsinin xarici siyasətimizin yeni proaktiv roluna dəlalət etdiyi bildirilib. Bu istiqamətdə, xüsusilə ailəmiz hesab etdiyimiz Türk Dövlətləri Təşkilatının gücləndirilməsi,



habelə COP29-a evsahibliyimiz çərçivəsində iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə sahəsində inkişaf etmiş və inkişafda olan ölkələr arasında körpü yaradılması istiqamətində təşəbbüslərin əhəmiyyətini diqqətə çatdırılıb.

Sonra çıxış edən Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev Xarici İşlər Nazirliyində, o cümlədən xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən bütün diplomatik xidmət orqanları əməkdaşlarına, o cümlədən peşə bayramı ərzində Prezident İlham Əliyev tərəfindən diplomatlara səmimi təbriklərini çatdırıb. Keçmiş işğal və münasibətlərin

aradan qaldırılmasından sonra bu gün diplomatik xidmət orqanları əməkdaşlarının peşə bayramının tam fərqli ab-havadə qeyd olunduğu bildirilib.

Ölkəmizin regional və global təşəbbüslərində geniş danışıq Həmkarlıq və Əməkdaşlıq üzrə Müstəqilliyin ilk illərindən bəri Azərbaycan tərəfindən qazanılan diplomatik uğurların sevinci doğurduğu qeyd olunub, ölkəmizə bundan sonra da davamlı nailiyyətlər arzulanıb.

Daha sonra tədbir iştirakçıları Azərbaycanın diplomatiya tarixinə həsr olunmuş videoları izləyiblər. Rəsmi qəbul ziyafət və konsert proqramı ilə davam edib.

Yasının buna hazır olmasının əhəmiyyətini vurğulanıb.

Ölkəmizdə akkreditə olunmuş diplomatik korpusun duayeni Nasir Əbdül Kərim Əbdül Rəhim tədbirdə çıxış edərək Azərbaycanda fəaliyyət göstərən diplomatik nümayəndəliklərin adından səmimi təbriklərini çatdırıb. Müstəqilliyinin ilk illərindən bəri Azərbaycan tərəfindən qazanılan diplomatik uğurların sevinci doğurduğu qeyd olunub, ölkəmizə bundan sonra da davamlı nailiyyətlər arzulanıb.

Daha sonra tədbir iştirakçıları Azərbaycanın diplomatiya tarixinə həsr olunmuş videoları izləyiblər. Rəsmi qəbul ziyafət və konsert proqramı ilə davam edib.

## Vaşinqtonda NATO Sammiti başlayıb

**İyulun 9-dan 11-dək ABŞ-nin paytaxtı Vaşinqtonda NATO-ya üzv 32 ölkənin, tərəfdaş ölkələrin və Avropa İttifaqının iştirakı ilə NATO Sammiti keçirilir.**

AZƏRTAC xəbər verir ki, "Ukrayna və trans-Atlantik təhlükəsizlik" mövzusunda keçirilən tədbir həm də NATO-nun 75 illiyinə həsr olunub. 75 il əvvəl 12 ölkə Vaşinqtonda bir araya gələrək Şimali Atlantika Müqaviləsinə imzalayıblar. Sammit ABŞ Dövlət Departamentinin evsahibliyi ilə "Qadın, sülh və təhlükəsizlik" mövzusunda "dəyirmi masa" ilə başlayıb. İyulun 9-da həmçinin NATO Baş katibinin iştirakı ilə Müdafiə Sənayesi Forumu keçirilib. Günün yekununda NATO-nun 75 illiyinə həsr edilən tədbir olub.

İyulun 10-da NATO-ya üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçıları iştirakı ilə NATO Sammiti başlayıb. Sammitə paralel olaraq Vaşinqton NATO İctimai Forumuna evsahibliyi edib. Məqsəd NATO-nun siyasəti, məqsədləri və qərarlarının maraqlı tərəflərin köməyi ilə daha yaxşı çatdırılmasını təmin etməkdir. ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinken-in davəti ilə NATO-ya tərəfdaş ölkələrin xarici işlər nazirləri, o cümlədən Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov NATO Sammitində iştirak edib.

Sammitin sonuncu günü NATO-ya üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçıları və Hind-Sakit okean regionu tərəfdaşları və Avropa İttifaqı nümayəndələri ilə görüş nəzərdə tutulub. Həmçinin iyulun 11-də NATO-Ukrayna Şurasının toplantısı keçiriləcək. Toplantıda NATO liderləri və Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenskinin iştirakı planlaşdırılıb.



## Janar TULİNDİNOVA: "Azərbaycan Qazaxistanın mühüm tərəfdaşdır"

**"Azərbaycan Qazaxistan üçün mühüm tərəfdaş və qardaş türkdilli dövlətdir".**

Bunu AZƏRTAC-a politoloq, Qazaxıstan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi yanında Parlamentarizm İnstitutunun təminat üzrə icraçı direktoru Janar Tulindinova deyib. O əlavə edib: "Biz də Azərbaycanla birlikdə Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) üzvüyük. Ölkələrimiz arasında sıx əməkdaşlıq qurulub".

Ekspert Qazaxıstan Prezidentinin 2024-cü ilin yazında Azərbaycana səfərini xatırladı. O, bu səfər zamanı bir sıra simvolik jestlərin edildiyini, o cümlədən Füzulidə Qazaxıstan tərəfindən tikilmiş Kurmanqazi Uşaq Yaradıcılıq Mərkəzinin açılışının olduğunu diqqətə çatdırıb.

Politoloqun sözlərinə görə, Qazaxıstan iqtisadi-ticarət əlaqələrinin gücləndirilməsində, nəqliyyat və logistika potensialının inkişafında maraqlıdır. "Bu, qabaqcıl layihə olan Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu ilə bağlıdır", - deyərək bildirib.

Tulindinova qeyd edib ki, Qazaxıstanın sədrliyi dövründə şərq-qərb və şimal-cənub istiqamətlərində iri strate-



ji limanlar və logistik mərkəzlərdən ibarət tərəfdaşlıq şəbəkəsinin yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış etdiyi üçün Azərbaycanın Astanada "ŞƏT Plyus" formatında iştirakı mühüm əhəmiyyət kəsb edir. "Azərbaycan bu marşrutların genişləndirilməsində yerləşir", - deyərək politoloq vurğulayıb.

O əlavə edib ki, Qazaxıstan Almatı şəhərini Azərbaycan ilə Ermənistan arasında danışıqlar yeri kimi təklif edib. Politoloq həmçinin ölkəsinin Zəngəzur dəhlizinin açılmasında və bu logistika sahəsinin aktivləşdirilməsində maraqlı olduğunu bildirib.



## MƏRKƏZİ SEÇKİ KOMİSSİYASINDA



## Mərkəzi Seçki Komissiyasının növbəti iclası keçirilib

**İyulun 9-da Məzahir Pənahovun sədrliyi ilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) növbəti iclası keçirilib.**

Mərkəzi Seçki Komissiyası Katibliyinin Media və kommunikasiya şöbə-sindən AZƏRTAC-a bildirdilər ki, əvvəlcə MSK-nin iyulun 6-da keçirilən iclasının protokolu təsdiq edilib. Sonra bəzi seçki dairələri üzrə seçki məntəqələri ilə bağlı tədbirlər dairəsinə baxılıb.

Diqqətə çatdırılıb ki, 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə əlaqədar olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məskunlaşan, eləcə də uzunmüddətli bərpa, tikinti-quruculuq və abadlıq işlərində çalışan çoxsaylı seçicilərin seçki hüquqlarının təmin edilməsi üçün həmin ərazilərdə yeni seçki məntəqələrinin yaradılması zərurətə çevrilib. Komissiya üzvlərinin məsələ ətrafında müzakirələrinin ardınca yerli və digər şərait nəzərə alınmaqla, seçicilər üçün məksi-



mum ölverişli şərait yaradılmasının vacibliyi əsas götürülərək, 84 sayılı Füzuli, 118 sayılı Ağdam-Xocalı, 121 sayılı Laçın, 122 sayılı Xankəndi, 124 sayılı Şuşa-Ağdam-Xocavənd və 125 sayılı Zəngilan-Qubadlı seçki dairələrinin hü-

dudları daxilində Seçki Məcəlləsinin tələblərinə uyğun qaydada yeni seçki məntəqələrinin yaradılması və məntəqə seçki komissiyalarının təşkili müvafiq dairə seçki komissiyalarına həvalə edilib.

Daha sonra VI çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı Adil Əliyev deputat səlahiyyətlərinə xitam verilməsi barədə qərar qəbul edib.

publikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Bakı şəhəri Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edildiyinə görə ölkə Konstitusiyasının və Seçki Məcəlləsinin tələblərinə əsasən deputat səlahiyyətlərinə xitam verilməlidir. MSK qəyd olunanları nəzərə alaraq qanunvericiliyə uyğun qaydada Adil Əliyevin deputat səlahiyyətlərinə xitam verilməsi barədə qərar qəbul edib.

Komissiyanın iclasında Milli Məclisə növbədənəkar seçkilərdə Azərbaycan Xalq Partiyası, Azərbaycan Demokrat Partiyası, Milli Cəbhə Partiyası, Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası, Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyası, Böyük Azərbaycan Partiyası və Ağ Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələrinin qeyd alınması məsələsinə də baxılıb. Sözügedən partiyalar tərəfindən təqdim olunan şəxslərin səlahiyyətli nümayəndələr kimi qeyd alınmasına qərar verilib.

Xarici qurum və media subyektləri nümayəndələrinin iştirak etdiyi iclasda, həmçinin cari məsələlərə də baxılıb.

Qərar № 18/73

Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2024-cü il 6 iyul tarixli iclas protokolunun təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci və 28.4-cü maddələrinə uyğun olaraq qərara alır:

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2024-cü il 6 iyul tarixli iclasının protokolu təsdiq edilsin.

Sədr Məzahir Pənahov

Katib Arifə Muxtarova

Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024

Qərar № 18/74

## Bəzi seçki dairələri üzrə seçki məntəqələrinin yaradılmasına dair Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 28 iyun tarixli 176 nömrəli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilər 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmişdir.

Bununla əlaqədar işğaldan azad edilmiş ərazilərdə məskunlaşan, habelə uzunmüddətli bərpa, tikinti-quruculuq və abadlıq işlərində çalışan çoxsaylı seçicilərin seçki hüquqlarının təmin edilməsi məqsədilə müvafiq seçki dairələrinin dairə seçki komissiyaları tərəfindən yeni seçki məntəqələrinin yaradılması zərurətə çevrilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin (bundan sonra - Seçki Məcəlləsi) 35.2-ci maddəsinə əsasən, seçki məntəqələri müvafiq dairə seçki komissiyaları tərəfindən aidiyyəti orqanlarla razılaşdıraraq, seçicilər üçün maksimum ölverişli

şərait yaradılmasının zəruriliyi, yerli və digər şərait nəzərə alınmaqla yaradılır. Seçki məntəqələri bilavasitə seçkilərdən əvvəl yaradılırsa, onlar səsvermə gününə ən azı 50 gün qalmış yaradılmalıdır.

Bundan əlavə, seçki məntəqələri yaradılarkən Seçki Məcəlləsinin 35.3-cü maddəsinin tələblərinə riayət olunmalıdır. Beləliklə, Seçki Məcəlləsinin 35.3-cü maddəsinin tələbləri, habelə 35.2-ci və 36.4-cü maddələrində göstərilən prosessual müddətlər nəzərə alınmaqla, 84 sayılı Füzuli, 118 sayılı Ağdam-Xocalı, 121 sayılı Laçın, 122 sayılı Xankəndi, 124 sayılı Şuşa - Ağdam - Xocavənd və 125 sayılı Zəngilan - Qubadlı seçki dairələrinin hüddurları daxilində yeni seçki məntəqələrinin yaradılması və məntəqə seçki komissiyalarının təşkili müvafiq seçki dairələrinin dairə seçki komissiyalarına həvalə edilməlidir.

Qeyd edilənlərə əsasən Mərkəzi Seçki Komissiyası Seçki Məcəlləsinin 17.6.19-cu, 19.4-cü, 28.4-cü, 35-ci və 36-cı maddələrinə uyğun olaraq qərara alır:

1. 84 sayılı Füzuli, 118 sayılı Ağdam-Xocalı, 121 sayılı Laçın, 122 sayılı Xankəndi, 124 sayılı Şuşa - Ağdam - Xocavənd və 125 sayılı Zəngilan - Qubadlı seçki dairələrinin hüddurları daxilində yeni seçki məntəqələrinin yaradılması və məntəqə seçki komissiyalarının təşkili müvafiq seçki dairələrinin dairə seçki komissiyalarına həvalə edilsin.

2. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov

Katib Arifə Muxtarova

Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024

Qərar № 18/75

## Altıncı çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı Adil Abış oğlu Əliyevin deputat səlahiyyətlərinə xitam verilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 8 iyul tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin deputatı Adil Abış oğlu Əliyev Bakı şəhəri Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilib.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 89-cu maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndinə əsasən Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı dövlət orqanlarında vəzifə tutduqda onun deputat səlahiyyətlərinə Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 175.3-cü maddəsinə

uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı ilə xitam verilir.

Beləliklə, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı A.A.Əliyevin deputat səlahiyyətlərinə xitam verilməsi üçün əsas yaranmışdır.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 89-cu maddəsinin I hissəsinin 4-cü bəndinə, Seçki Məcəlləsinin 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü, 175.3-cü, 176.2-ci və 176.3-cü

maddələrinə uyğun olaraq qərara alır: 1. Altıncı çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı Adil Abış oğlu Əliyevin deputat səlahiyyətlərinə xitam verilsin.

2. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov

Katib Arifə Muxtarova

Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024

Qərar № 18/76

## 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə Azərbaycan Xalq Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələrinin və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsinin qeyd alınması haqqında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə Azərbaycan Xalq Partiyasının İdarə Heyətinin 2024-cü il 2 iyul tarixli iclasının Qərarı ilə səlahiyyətli nümayəndələr və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndə təyin edilməsi və həmin şəxslərin qeyd alınması üçün müvafiq sənədlər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) təqdim olunmuşdur.

Mərkəzi Seçki Komissiyası bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinə nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada müvafiq araşdırma aparıb, təqdim edilmiş şəxslərin qeyd alınması üçün əsasların olmasını müəyyən etmişdir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin

19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü və 52-ci maddələrinə əsasən qərara alır: 1. 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə aşağıdakı şəxslər Azərbaycan Xalq Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələri və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi kimi qeyd alınırlar:

**Səlahiyyətli nümayəndələr:**

Pənah Çədar oğlu Hüseyn  
Qiyas Böyükəğa oğlu Sadiqov  
Məzahir İsrayıl oğlu İsrayilov  
Kənan Zaman oğlu Əsgəri  
Mübariz Qədir oğlu İsmayilov  
Günay Pənah qızı Hüseyn  
Hüseyn Mehralı oğlu Behbudov  
Vaqif İlyas oğlu Allahverdi  
Mirsəmid Mirəlyas oğlu Həməzəyev

Mircolal Mirsəmid oğlu Həməzəyev  
Ətoğrul Adil oğlu Hüseyn  
Aynur Vidadi qızı Hüseyn  
Namik Məmmədağa oğlu Nəsirli  
Nazim Məmmədağa oğlu Nəsirov  
Novruz Misir oğlu Quluzadə  
Xanəqanlı Soltan oğlu Qulu  
Əvəz Bəbirxan oğlu Temirxan  
Məhəmməd Novruz oğlu Quluzadə

**Maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndə:**  
Rais Əlikiram oğlu Atakişiyev.

2. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov

Katib Arifə Muxtarova

Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024

Qərar № 18/77

## 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə Azərbaycan Demokrat Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələrinin və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsinin qeyd alınması haqqında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə Azərbaycan Demokrat Partiyası Ali Məclisinin 2024-cü il 4 iyul tarixli iclasının Qərarı ilə səlahiyyətli nümayəndələr və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndə təyin edilməsi və həmin şəxslərin qeyd alınması üçün müvafiq sənədlər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) təqdim olunmuşdur.

Mərkəzi Seçki Komissiyası bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinə nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada müvafiq araşdırma aparıb, təqdim edilmiş şəxslərin qeyd alınması üçün əsasların olmasını müəyyən etmişdir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü,

19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü və 52-ci maddələrinə əsasən qərara alır:

1. 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə aşağıdakı şəxslər Azərbaycan Demokrat Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələri və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi kimi qeyd alınırlar:

**Səlahiyyətli nümayəndələr:**

Həsət Qurbanlı oğlu Rüstəmov  
Taliyot Məhəmməd oğlu İsmayilov  
Nurəddin Mənsim oğlu İsmayilov  
Nazilə Cahangir qızı Soltanova  
Zakir Hüseyn oğlu Hüseynov  
Cəsur Tofiq oğlu Məmmədov  
Kamran Yaşar oğlu Nəsirli  
Murrad Səladin oğlu Kərimov  
Nizami Kamil oğlu Məmmədov  
Nizami Sabir oğlu Məmmədov

Nəvəyi Nəcəf oğlu Quliyev  
Səidə Bahadır qızı Hüseynova  
Cəsur Mehralı oğlu Dünayamalyev  
Ramiz Şirzad oğlu Məmmədov  
Teymur Qara oğlu Məmmədov  
Əlirza Xudavərdi oğlu Tağıyev  
Xaliddin Baloqlan oğlu Cahangirov  
Musa Əhməd oğlu Əhmədov  
İsmayıl Kərəm oğlu Əsgərov

**Maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndə:**

Daşqın Ağarza oğlu Nuriyev.

2. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov

Katib Arifə Muxtarova

Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024

Qərar № 18/78

## 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə Milli Cəbhə Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələrinin və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsinin qeyd alınması haqqında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə Milli Cəbhə Partiyası İdarə Heyətinin 2024-cü il 2 iyul tarixli iclasının Qərarı ilə səlahiyyətli nümayəndələr və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndə təyin edilməsi və həmin şəxslərin qeyd alınması üçün müvafiq sənədlər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) təqdim olunmuşdur.

Mərkəzi Seçki Komissiyası bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinə nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada müvafiq araşdırma aparıb, təq-

dim edilmiş şəxslərin qeyd alınması üçün əsasların olmasını müəyyən etmişdir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü və 52-ci maddələrinə əsasən qərara alır:

1. 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə aşağıdakı şəxslər Milli Cəbhə Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələri və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi kimi qeyd alınırlar:

**Səlahiyyətli nümayəndələr:**

Kamil Möhbəli oğlu Babayev  
Vüqar Piri oğlu Dadaşov

Murad Valeh oğlu Alishov  
Qoşqar Piri oğlu Dadaşov  
Ehtiram Təvəkkül oğlu Mehtiyev

**Maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndə:**

Sənən Rafiq oğlu Daşdemirli.

2. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov

Katib Arifə Muxtarova

Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024

Qərar № 18/79

## 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələrinin və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsinin qeyd alınması haqqında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyası İdarə Heyətinin 2024-cü il 6 iyul tarixli iclasının Qərarı ilə səlahiyyətli nümayəndələr və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndə təyin edilməsi və həmin şəxslərin qeyd alınması üçün müvafiq sənədlər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) təqdim olunmuşdur.

Mərkəzi Seçki Komissiyası bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinə nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada müvafiq araşdırma aparıb, təqdim edilmiş şəxslərin qeyd alınması üçün əsasların olmasını müəyyən etmişdir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü və 52-ci maddələrinə əsasən qərara alır:

1. 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilərdə aşağıdakı şəxslər Ədalət, Hüquq, Demokratiya (ƏHD) Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələri və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələri kimi qeyd alınırlar:

**Səlahiyyətli nümayəndələr:**

Nicat Pənah oğlu Qədirlı  
Akif Tofiq oğlu Qəmbərov  
Mösmüm Cabar oğlu Mahmudov  
Yusif Hüseyn oğlu Süleymanov  
Yaşar Rəşid oğlu Kəlonterov  
Vaqif Şirin oğlu Abışov  
Amil Faiq oğlu İsmayilzadə

İlqar Əlixan oğlu Məmmədov  
Etiram Etibar oğlu Nəsirli  
Seynür Soltan oğlu İsmayilov  
Baxçalı İlham oğlu Əliyev  
İsmayıl Samir oğlu Cəfərov  
Sahib Tofiq oğlu Həşimov.

2. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov

Katib Arifə Muxtarova

Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024



## MƏRKƏZİ SEÇKİ KOMİSSİYASINDA



Qərar № 18/80

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərdə Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələrinin və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələrinin qeydə alınması haqqında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərdə Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyası Siyasi Şurasının 2024-cü il 6 iyul tarixli iclasının Qərarı ilə səlahiyyətli nümayəndələr və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələr təyin edilmiş və həmin şəxslərin qeydə alınması üçün müvafiq sənədlər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) təqdim olunmuşdur.

Mərkəzi Seçki Komissiyası bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada müvafiq araşdırma aparıb, təqdim edilmiş şəxslərin qeydə alınması üçün əsasların olmasını müəyyən etmişdir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü və 52-ci maddələrinə əsasən qərara alır:

1. 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərdə aşağıdakı şəxslər Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələri və maliyyə məsələləri

üzrə səlahiyyətli nümayəndələri kimi qeydə alınmışlar:

### Səlahiyyətli nümayəndələr:

Rəşad Aydın oğlu Bayramov  
Yəhya Məhəmmədli oğlu Həsənov  
Elşən Mansur oğlu Mustafayev  
Çingiz İmris oğlu Şahbazi  
Məmmədli Talib oğlu Səfərov  
Tapdıq Həsən oğlu Həsənov  
Fəridə Həmdulla qızı Qurbanova  
Sərxan Bəhmən oğlu Xanəlizadə  
Xoqani Müslüm oğlu Cəfərov

### Maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələr:

Afsəddin Qinyaz oğlu Nəbiyev  
Məmməd Əsəd oğlu Qələndərli.

2. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov  
Katib Arifə Muxtarova  
Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024

Qərar № 18/81

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərdə Böyük Azərbaycan Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələrinin və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələrinin qeydə alınması haqqında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərdə Böyük Azərbaycan Partiyası Siyasi Şurasının 2024-cü il 6 iyul tarixli iclasının Qərarı ilə səlahiyyətli nümayəndələr və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələr təyin edilmiş və həmin şəxslərin qeydə alınması üçün müvafiq sənədlər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) təqdim olunmuşdur.

Mərkəzi Seçki Komissiyası bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada müvafiq araşdırma aparıb, təqdim edilmiş şəxslərin qeydə alınması üçün əsasların olmasını müəyyən etmişdir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü və 52-ci maddələrinə əsasən qərara alır:

1. 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərdə aşağıdakı şəxslər Böyük Azərbaycan Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələri və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələri kimi qeydə alınmışlar:

Fikrət İlyas oğlu Cəfərov  
Ramiz Şərif oğlu Mahmudov  
Elçin Dursun oğlu Nəbiyev  
Ələkbər Ağabəy oğlu Həziyev  
Tofiq Haqverdi oğlu İmanov  
Aydın Əlirza oğlu Mirzəyev  
Anar Həsən oğlu Musayev  
İlqar Abdurahman oğlu İbrahimov  
Səfa Sevdəqor oğlu Əzimov  
Pərvin Çingiz oğlu Həsənov

### Maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndələr:

Azad Məmməd oğlu Məmmədov  
Vahid Bəylər oğlu Sadiqov  
Ziya Əjdər oğlu Ələkbərov  
Hikmət Məmmədli oğlu Əliyev.

2. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov  
Katib Arifə Muxtarova  
Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024

Qərar № 18/82

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərdə Ağ Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələrinin qeydə alınması haqqında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarı

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərdə Ağ Partiyası səlahiyyətli nümayəndələr təyin etmiş və həmin şəxslərin qeydə alınması üçün müvafiq sənədlər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) təqdim olunmuşdur.

Mərkəzi Seçki Komissiyası bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə və qaydada müvafiq araşdırma aparıb, təqdim edilmiş şəxslərin qeydə alınması üçün əsasların olmasını müəyyən etmişdir.

Mərkəzi Seçki Komissiyası Seçki Məcəlləsinin 19.4-cü, 19.14-cü, 28.2-ci, 28.4-cü və 52-ci maddələrinə əsasən qərara alır:

1. 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə

növbədənənar seçkilərdə aşağıdakı şəxslər Ağ Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələri kimi qeydə alınmışlar:

Pərviz Hacıbəy oğlu Əliyev  
Kənan Hakim oğlu Məmmədov  
Şahin Cəfər oğlu Abdullayev  
Zabit Mürşid oğlu Hacıyev  
İmran Zakir oğlu Məmmədov  
Elşən Misir oğlu Qafarov  
Şahin Balasor oğlu Rəhimov

2. Bu Qərar dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Sədr Məzahir Pənahov  
Katib Arifə Muxtarova  
Katib Mikayıl Rəhimov

09.07.2024

# Siyasi partiyaların və siyasi partiyalar bloklarının Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilərdə iştirakının əsasları



edildiyi vaxtdan başlanıb və seçkilərin ümumi noticələrinin rəsmi dərc edilməsi gündən gec olmayaraq bütün namizədlərin, habelə siyasi partiyaların, siyasi partiyalar bloklarının irolü sürükləri siyahı üzrə namizədlərin statusunun itirilməsi vaxtı başa çatır.

Seçki təcrübəsi göstərir ki, digər seçkilərdə olduğu kimi, Milli Məclisə seçkilərdə də siyasi partiyalar və ya onların blokları fəal şəkildə iştirak edirlər. Seçki Məcəlləsinin 54-cü maddəsi namizədlərin siyasi partiyalar və siyasi partiyaların blokları tərəfindən irolü sürülməsinin ümumi prinsiplərini müəyyən edir. Həmin maddənin tələblərinə əsasən namizədin irolü sürülməsi haqqında qərarı siyasi partiya öz nizamnaməsinə uyğun olaraq qəbul edir. Belə qərar kollegial qaydada səsvermə yolu ilə qəbul edilməlidir. Bununla belə, siyasi partiyaların bloku tərəfindən irolü sürülməsinə namizəd daxil olan hər bir siyasi partiya tərəfindən təsdiq edilməli, siyasi partiyaların blokları tərəfindən namizədin irolü sürülməsi haqqında qərar isə siyasi partiyaların nümayəndələrinin iclasında (qurultayında, konfransında, rəhbər orqanın iclasında) müəyyən edilir.

Namizədin irolü sürülməsi barədə siyasi partiyaların, siyasi partiyalar bloklarının qərarı protokolla rəsmiləşdirilməlidir və həmin protokolda iclasda (qurultayda, konfransda, rəhbər orqanın iclasında) iştirak etmiş iştirakçıların sayı, siyasi partiyalar bloklarının qaydasında namizədin irolü sürülməsi barədə qərar və bu qərar üzrə səsvermənin noticələri və qərarın qəbul edilməsi tarixi göstərilməlidir. Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, siyasi partiya, siyasi partiyaların bloku bu bloka daxil olan partiyaların üzvi olmayan şəxsləri də namizəd kimi irolü sürülür.

Namizədin adı ilə birlikdə siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndəsi müvafiq dairə seçki komissiyasına siyasi partiyaların, siyasi partiyalar blokları tərəfindən irolü sürülməsi haqqında qərar isə siyasi partiyaların nümayəndələrinin iclasında (qurultayında, konfransında, rəhbər orqanın iclasında) qəbul edilir. Siyasi partiyaların bu səlahiyyətli nümayəndələri partiyaların qurultayında (konfransında, rəhbər orqanın iclasında) müəyyən edilir.

Namizədin adı ilə birlikdə siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndəsi müvafiq dairə seçki komissiyasına siyasi partiyaların qeydə alınması barədə şəhadətnamənin notariat qaydasında təsdiqlənməsi surətini, siyasi partiyaların qüvvədə olan nizamnaməsinin notariat qaydasında təsdiqlənməsi surətini, namizədin irolü sürülməsi barədə siyasi partiyaların qurultayının (konfransının, rəhbər orqanın iclasının) qərarı və müvafiq iclasın protokolu, siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndələrinin Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada rəsmiləşdirilmiş vəkəlatnamələrini də təqdim etməlidir.

bər orqanın iclasının) qərarı və müvafiq iclasın protokolu, siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndələrinin Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada rəsmiləşdirilmiş vəkəlatnamələrini də təqdim etməlidir.

Siya partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndəsi isə namizədin adı ilə birlikdə müvafiq dairə seçki komissiyasına siyasi partiyaların blokuna daxil olan siyasi partiyaların qurultaylarının (konfranslarının, rəhbər orqanın iclasının) namizəd irolü sürmək barədə qərarları ilə birlikdə müvafiq iclaslarının protokollarını, siyasi partiyalar blokuna daxil olan siyasi partiyaların nümayəndələrinin iclasının (qurultayının, konfransının) siyasi partiyaların bloku adından namizəd irolü sürülməsi haqqında qərarını və müvafiq iclasın protokolu, siyasi partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndələrinin Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada və ya notariat qaydasında rəsmiləşdirilmiş vəkəlatnamələrini təqdim etməlidirlər.

Müvafiq seçki dairələri üzrə irolü sürülmüş namizədlərə aid sənədlər isə müvafiq seçki komissiyasına siyasi partiyaların, siyasi partiyalar blokları tərəfindən irolü sürülməsi haqqında qərar isə siyasi partiyaların nümayəndələrinin iclasında (qurultayında, konfransında, rəhbər orqanın iclasında) qəbul edilir. Siyasi partiyaların bu səlahiyyətli nümayəndələri partiyaların qurultayında (konfransında, rəhbər orqanın iclasında) müəyyən edilir.

Namizədin irolü sürülməsi barədə siyasi partiyaların, siyasi partiyalar bloklarının qərarı protokolla rəsmiləşdirilməlidir və həmin protokolda iclasda (qurultayda, konfransda, rəhbər orqanın iclasında) iştirak etmiş iştirakçıların sayı, siyasi partiyalar bloklarının qaydasında namizədin irolü sürülməsi barədə qərar və bu qərar üzrə səsvermənin noticələri və qərarın qəbul edilməsi tarixi göstərilməlidir. Yeri gəlmişkən, qeyd edək ki, siyasi partiya, siyasi partiyaların bloku bu bloka daxil olan partiyaların üzvi olmayan şəxsləri də namizəd kimi irolü sürülür.

Namizədin adı ilə birlikdə siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndəsi müvafiq dairə seçki komissiyasına siyasi partiyaların qeydə alınması barədə şəhadətnamənin notariat qaydasında təsdiqlənməsi surətini, siyasi partiyaların qüvvədə olan nizamnaməsinin notariat qaydasında təsdiqlənməsi surətini, namizədin irolü sürülməsi barədə siyasi partiyaların qurultayının (konfransının, rəhbər orqanın iclasının) qərarı və müvafiq iclasın protokolu, siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndələrinin Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada və ya notariat qaydasında rəsmiləşdirilmiş vəkəlatnamələrini təqdim etməlidir.

Namizədin adı ilə birlikdə siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndəsi müvafiq dairə seçki komissiyasına siyasi partiyaların qeydə alınması barədə şəhadətnamənin notariat qaydasında təsdiqlənməsi surətini, siyasi partiyaların qüvvədə olan nizamnaməsinin notariat qaydasında təsdiqlənməsi surətini, namizədin irolü sürülməsi barədə siyasi partiyaların qurultayının (konfransının, rəhbər orqanın iclasının) qərarı və müvafiq iclasın protokolu, siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndələrinin Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada və ya notariat qaydasında rəsmiləşdirilmiş vəkəlatnamələrini təqdim etməlidir.

Namizədin adı ilə birlikdə siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndəsi müvafiq dairə seçki komissiyasına siyasi partiyaların qeydə alınması barədə şəhadətnamənin notariat qaydasında təsdiqlənməsi surətini, siyasi partiyaların qüvvədə olan nizamnaməsinin notariat qaydasında təsdiqlənməsi surətini, namizədin irolü sürülməsi barədə siyasi partiyaların qurultayının (konfransının, rəhbər orqanın iclasının) qərarı və müvafiq iclasın protokolu, siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndələrinin Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada və ya notariat qaydasında rəsmiləşdirilmiş vəkəlatnamələrini təqdim etməlidir.

dəndə baxır, müvafiq seçki dairəsi üzrə irolü sürülmüş namizədin təsdiq olunub-olunmaması barədə əsaslandırılmış qərar qəbul edir və siyasi partiyaların, siyasi partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndəsinə bu barədə məlumat verir. Müvafiq dairə seçki komissiyası təqdim olunan sənədlərin qəbul edilməsindən imtina edə bilməz.

Namizədin qeydə alınmasından imtina edilməsi üçün əsas yalnız tələb olunan sənədlərin lazımı qaydada rəsmiləşdirilməməsi və ya namizədin irolü sürülməsi qaydasının pozulması ola bilər. Səhvələr və pozuntular müvafiq sənədlərdə siyasi partiyaların, siyasi partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndəsi tərəfindən düzəlişlər edilməsi yolu ilə aradan götürülə bilər, müvafiq düzəlişlər edildikdən sonra namizədin irolü sürülməsi təsdiqlənir.

Siya partiya öz nizamnaməsinə uyğun olaraq, siyasi partiyaların bloku isə ona daxil olan siyasi partiyaların səlahiyyətli nümayəndələrinin qərarı ilə səsvermə gününə azı 10 gün qalanadək istənilən vaxt müvafiq dairə seçki komissiyasına yazılı müraciət edərək, seçki dairəsi üzrə irolü sürülmüş və qeydə alınmış deputatlığa namizəd kimi çağırmaq hüququna malikdir.

Bundan başqa, qanunvericilik imkan verir ki, deputatlığa namizədlər irolü sürmüş siyasi partiya, siyasi partiyalar bloku səsvermə gününə azı 10 gün qalmış müvafiq dairə seçki komissiyasına yazılı müraciət etməklə, namizədləri irolü sürmüş orqanın qərarı ilə seçkilərdə iştirak etməkdən imtina etsin. Bu halda, siyasi partiya, siyasi partiyaların bloku deputatlığa namizədləri geri çağırmaqla məhdudlaşdırılır.

Seçki Məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq siyasi partiya, siyasi partiyalar bloku namizədin irolü sürülməsi barədə dairə seçki komissiyasına tərəfindən təsdiq edilmiş bildirişi və digər müvafiq sənədləri təqdim etməklə müvafiq bankda xüsusi seçki hesabı da açmalıdırlar. Bu zaman siyasi partiya, siyasi partiyalar blokunun maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi xüsusi seçki hesabı açmalıdır.

Azərbaycan Respublikasının hazırkı qanunvericiliyi, o cümlədən Seçki Məcəlləsi siyasi partiyaların və siyasi partiya bloklarının seçkilərdə iştirakı üçün geniş imkanlar açır. Bununla belə, sözügedən Məcəllədə siyasi partiyaların və siyasi partiya bloklarının seçkilərdə iştirakına dair bir sıra ümumi və xüsusi şərtlər vardır ki, onlara əməl olunmaması bir çox hallarda hüquqi məsuliyyət yaradır.

Mikayıl RƏHİMOV,  
Azərbaycan Respublikası  
Mərkəzi Seçki Komissiyasının  
katibi



Azərbaycanın Qarabağ zəfəri ümumilikdə türk dünyası adına qazanılan parlaq qələbə kimi qızıl həflərlə salnamələrə həkk olundu. Bütün türkdilli xalqların qururlandığı bu şanlı qalibiyyət, heç şübhəsiz, türk birliyinin daha da güclənməsinə böyük təkan verdi.

Azərbaycan ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam təmin etdikdən sonra Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Şuşada qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün keçirilməsinin, Qarabağ Bəyannaməsinin imzalanmasının isə rəmzi mənası oldu.

### Qardaş həmrəyliyi

2009-cu ildə qədim türk diyarı Naxçıvanda təməli qoyulan Türk Şurasının (indi Türk Dövlətləri Təşkilatının) qarşısına qoyduğu məqsəd və hədəflərə çatması üçün ötən dövr ərzində ölkəmiz xüsusi səylər göstərib. Təşkilata sədrliyi dövründə Azərbaycan türk dövlətləri arasında əlaqələrin daha da genişlənməsi üçün yeni təşəbbüslərlə çıxış edib.

"Türk ölkələri ilə əlaqələrin genişləndirilməsi, türk dünyasının və Türk Dövlətləri Təşkilatının gücləndirilməsi Azərbaycanın xarici siyasətinin prioritet istiqamətidir" deyə TDT-nin dövlət başçılarının Şuşada qeyri-rəsmi Zirvə görüşü zamanı Prezident İlham Əliyev onu da vurğuladı ki, Azərbaycan həmişə türk dünyasının sıx birləşməsi, onun siyasi, iqtisadi və hərbi qüdrətinin artması, qlobal arenada güc mərkəzinə çevrilməsi naminə səylər göstərib.

2020-ci ildə qazandığı qələbə ilə türk birliyini gücləndirən, türkdilli ölkələrin etnosiyasi coğrafiyasını bərpə edən Azərbaycanın bu misilsiz töhfələri türkdilli ölkələr tərəfindən təqdir olundu. O da təsadüfi deyildi ki, TDT-nin Əməkdaşlıq Şurasının İstanbulda keçirilən VIII Zirvə Görüşü zamanı Prezident İlham Əliyev Türk Dünyasının Ali Ordeninə layiq görüldü.

Vətən müharibəsində qardaş Türkiyənin ölkəmizə siyasi, mənəvi dəstəyi bizə əlavə güc verdi. 2021-ci ildə isə Türkiyə ilə Azərbaycan Şuşa Bəyannaməsini imzalayaraq iki qardaş ölkə arasında əzəldən var olan əlaqələri strateji müttəfiqlik səviyyəsinə ucaldılar.

Bu günə qədər Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin liderlərinin Qarabağ və Şorqi Zəngəzurda bir neçə dəfə səfər etmələri də ölkələrimizin həmrəyliyinə örnəklərdir. Xüsusi qeyd etmək ki, türkdilli ölkələr işğaldan azad olunan torpaqlarımızda həyata keçirilən quruculuq işlərinə də dəstəklərini göstərirlər. Füzuli rayonunda Özbəkistan və Qazaxıstan tərəfindən məktəb və yaradıcılıq mərkəzi inşa edilərək istifadəyə verilib. Eyni zamanda



# Türk birliyinin qlobal gücə çevrilməsi zamanın tələbidir

Qarabağ Bəyannaməsi həmrəyliyin, yüksələn nüfuzun təzahürüdür

Qırğızıstan tərəfindən Ağdamda bir məktəbin inşasına başlanılıb. Cəbrayıl rayonundakı bir məntəqədə isə Macarıstanın maliyyə dəstəyi ilə bir məktəb inşa ediləcək. Bunlar dost ölkələrin Azərbaycan xalqına hədiyyələridir.

Şuşa Zirvə görüşündə Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev, Qırğız Prezidenti Sadır Japarov, Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev, Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban, Türkiyənin vitse-prezidenti Cevdet Yılmaz, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti Ersin Tatar, Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibi Kubançıbek Ömüralıyev iştirak etdilər. Türkdilli ölkələrin ali şəxslərinin Qarabağda toplanması, türk dünyası adına mühüm qərarlar qəbul etmələri tarixi hadisə oldu.

### Uğurlu ticarət dövrü

Türk dövlətlərinin birgəliyində aparıcı rolunu alan Azərbaycan, həmçinin əlaqələri və əməkdaşlıqları daha da güclənən TDT-yə üzv dövlətlər

lən dünyada baş verən bütün qlobal siyasi proseslərə, eləcə də təbii böhranlara qarşı həmrəyliklə mübarizə aparırlar.

Ötən il fevralın 6-da qardaş Türkiyədə baş verən ardıcıl iki dəhşətli zəlzələnin fəsadlarının aradan qaldırılması istiqamətində də türkdilli ölkələr səylərini birləşdirdilər. Eyni zamanda Azərbaycan xalqı və dövləti maddi mənəvi dəstəyi ilə zəlzələnin baş verdiyi gündən etibarən Türkiyənin yanında oldu. Möhz Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə martın 16-da Ankarada, əslində Şuşada keçirilməsi planlaşdırılan, Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının fəvqəladə Zirvə görüşü keçirildi. Bu Zirvə görüşü zamanı Türkiyədə baş verən zəlzələ nəticəsində yaranan fəvqəladə vəziyyətlə bağlı məsələlər ən yüksək səviyyədə müzakirə edildi.

Azərbaycanın xarici siyasətində türk dövlətləri ilə əlaqələr əsas istiqamət kimi müəyyənləşdirilib. Ölkəmizin bu yöndə həyata keçirdiyi məqsədyönlü siyasət nəticəsində türk dövlətləri arasında siyasi, diplomatik, mədəni əlaqələrlə

yanışı, iqtisadiyyat, ticarət sahələrində də böyük uğurlar qazanılıb. 2024-cü ilin yanvar-mart ayları ərzində Azərbaycanın Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv və müşahidəçi statusa malik ölkələrlə ticarət dövriyyəsi 1 milyard 709,1 milyon ABŞ dolları təşkil edib. Bu da ölkəmizin ümumi ticarət dövriyyəsinin 17,6 faizinə bərabər olub.

Xatırladıq ki, ötən il Azərbaycanın TDT-yə üzv ölkələrlə ticarət dövriyyəsi 8 milyard 208 milyon dollar təşkil edib ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 23,7 faiz çoxdur. Ümumilikdə, ötən il təşkilata üzv ölkələrlə aparılan idxal-ixrac əməliyyatları Azərbaycanın ümumi ticarət dövriyyəsinin 16 faizinə bərabər olub.

Statistikadan da aydın göründüyü kimi, Azərbaycanın türkdilli ölkələrlə əlaqələri və əməkdaşlığı getdikcə daha da genişlənir.

Orta dəhliz layihəsi Azərbaycanın türk dünyası ölkələrinin birliyinə mühüm töhfəsidir. Ölkəmiz dəhlizin inkişafı və səmərəliliyi məqsədilə öz ərazisində zəruri infrastrukturunu təmin edir. Orta dəhlizləin tərkib hissəsi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun illik ötürücü-

lük qabiliyyəti Azərbaycanın sərmayələri hesabına 1 milyon tondan 5 milyon tona qədər artıb. Azərbaycan eyni zamanda Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının illik ötürücülük qabiliyyətini ildə 15 milyon tondan 25 milyon tona çatdırmaq niyyətindədir. Ölkəmiz hazırda dəmir yolu daşımalarının həcminin ildə 15 milyon tona qədər artırılması üzərində işləyir, zərurət yaranarsa, bu rəqəm 30 milyon tona çatdırılacaq.

Xəzər dənizində 50-dən çox ticarət gəmisi olan Azərbaycan türk dövlətləri üçün önəmli tranzit xidmətləri göstərir. Artan yükdaşımaları nəzərə alaraq, hazırda Bakı Gəmiqayırma Zavodunda 6 gəmi inşa edilir.

### Mühüm dəstək

Şuşada qeyri-rəsmi Zirvə görüşü zamanı Prezident İlham Əliyev söylədi ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının cari büdcəsi və strukturunu birlikdə nəzərdə tutulan hədəflərin reallaşdırılması üçün yətləri deyil. Buna görə Azərbaycan bu günlərdə təşkilatın katibliyinin hesabına

2 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait köçürüb.

Dövlətimizin başçısı diqqətə çatdırdı ki, "Şorqi-Qərb" nəqliyyat dəhlizinin genişləndirilməsi qarşıda duran prioritet məsələlərdən biridir. "Bu ilin may ayında İstanbulda Türk İnvestisiya Fondunun təsis iclasının keçirilməsi iqtisadi əlaqələrimizin daha da dərinləşməsinə xidmət edən növbəti uğurlu addımdır. İnanıram ki, fond vasitəsilə bir çox sahələrdə birgə layihələrə sərmayə qoyulacaqdır" deyə Prezident İlham Əliyev enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığın, o cümlədən bərpəolunan enerji və enerji səmərəliliyi sahəsində əməkdaşlığın çox əhəmiyyətli olduğunu bildirdi.

Prezident Xəzər dənizi vasitəsilə Azərbaycan ərazisindən Avropa və Asiya arasında fiber-optik telekommunikasiya marşrutu yaratmaq məqsədli daşıyan "Rəqəmsal İpək Yolu" layihəsinin də mühüm təşəbbüslərdən biri olduğunu diqqətə çatdırdı.

Azərbaycanın təşəbbüsü ilə iyulun 6-da Şuşada TDT-nin "Nəqliyyat, bağlantı və iqlim fəaliyyəti vasitəsilə dayanıqlı gələcəyini qurulması" mövzusunda qeyri-rəsmi

Zirvə görüşündə Qarabağ Bəyannaməsinin imzalanmasının isə xüsusi tarixi-siyasi əhəmiyyəti oldu. Bu həm türk dövlətlərinin "Qarabağ Azərbaycanıdır" haqiqətini türk diyarından bir daha dünyaya bəyan etməsi, həm də qardaş ölkələrin sarsılmaz birliyinin təzahürü oldu.

Qarabağ Bəyannaməsində TDT-nin qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün 2023-cü ildə "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" olmuş Şuşa şəhərində keçirilməsinin tarixi dəyəri vurğulanıb. Bildirilib ki, strateji tərəfdaşlığın daha da möhkəmləndirilməsi və dərinləşdirilməsi, TDT-nin kollektiv strategiyasının formalaşdırılması üçün siyasi, iqtisadi, nəqliyyat, müdafiə sənayesi, humanitar, təhsil və mədəniyyət sahələrində türk dövlətlərinin tam potensialından və imkanlarından istifadə edilməsi vacibdir.

Ümumiyyətlə, Qarabağ Bəyannaməsinin imzalanmasının türk dünyasının həmrəyliyinə, Türk Dövlətləri Təşkilatının qlobal nüfuzuna daha da gücləndiriciyi şəxsizdir.

### "XXI əsr türk dünyasının inkişafı əsri olmalıdır"

Milli köklərimizlə, ortaq dəyərlərimizlə sıx bağlı olduğumuz türk xalqlarının, dövlətlərinin həmrəyliyinə Azərbaycanın xüsusi yeri var. O cümlədən Türk Dövlətləri Təşkilatının beynəlxalq güc kimi müəyyənləşdirilməsində Prezident İlham Əliyevin birbaşa təşəbbüsləri əsas rol oynayır.

Dünyanın qütbləşdiyi, geosiyasi proseslərin intensivləşdiyi, müharibələrin aparıldığı hazırkı dövrdə türkdilli ölkələrin bütün sahələrdə güclərini birləşdirmələri olduqca vacib əhəmiyyət kəsb edir. Buna görə elə qarşıdakı çağırışdır "türk dünyası ailəsi"nin həmrəyliyinə daha da gücləndirilməsi istiqamətindədir. Necə ki bu barədə Prezident İlham Əliyev Qarabağ Bəyannaməsinin imzalandığı TDT-nin Şuşadakı qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə bəyan edib: "Türk Dövlətləri Təşkilatı dünya miqyasında güc mərkəzlərinin birinə çevrilməlidir. Biz böyük coğrafi məkanı əhatə edirik, üzv ölkələrdə müsbət demografik dinamika müşahidə olunur, hərbi potensialımız döyüş meydanlarında özünü təbii-şərtlərlə göstərmişdir. Zəngin dövlət resurslarımız, onların nəqli üçün müasir infrastruktur, Mərkəzi Asiya, Qafqazı Aralıq və Qara dəniz limanları ilə birləşdirən nəqliyyat dəhlizləri, zəngin və qədim tariximiz, mədəniyyətimiz bizim böyük sərvətimizdir. Xalqlarımızın ənənəvi dəyərlərə sadıqlığı və eyni etnik köklərə malik olmaları ölkələrimizi sıx birləşdirir. XXI əsr Türk dünyasının inkişafı əsri olmalıdır".

Yasamən MUSAJEVA,  
"Azərbaycan"

# Türk dövlətləri Orta dəhlizin inkişafı üçün daha böyük imkanlar yaratmaqla həm də siyasi zəmanət əldə etmiş olurlar

Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) dövlət başçılarının Şuşada keçirilən qeyri-rəsmi Zirvə görüşü dünya birliyinə bir daha nümayiş etdirdi ki, Qarabağ Azərbaycanın tarixi ərazisidir. Bu fakt Ermənistanı revanşa sövq edən Fransa kimi bəzi Avropa dövlətlərinə tutarlı cavab idi. TDT-yə daxil olan dövlətləri təkə tarix, milli və dini dəyərlər deyil, eyni zamanda iqtisadi əməkdaşlıq əlaqələri birləşdirir.

Bu birlik tarixin inkişaf prosesində meydana çıxan geosiyasi zərurətdir. TDT özündə dövlətlərlə yanaşı, Avropa, Qafqaz və Mərkəzi Asiya regionlarını birləşdirir. Mərkəzi Asiya respublikaları əhalisi təqribən 1,4 milyard nəfər olan Çinlə sərhəddə yerləşir. Avropa dövlətləri isə bu böyük bazarı çıxış əldə etməyə və ticarət əlaqələrini genişləndirməyə daim can atırlar.

Azərbaycan coğrafi mövqeyi və iqtisadi infrastrukturunu ilə həm

Avropa və Asiya, həm də Türk dövlətləri arasında körpü rolunu oynayır. Türkiyənin "Ulusal" kanalının siyasi şərhçisi Yakub Aslan Şuşa Zirvə görüşünü şərh edərək bildirib ki, Prezident İlham Əliyev dünyada çərçəvanə edən ağır siyasi prosesləri nəzərə alıb Azərbaycanın geosiyasi mövqeyini çox düzgün qiymətləndirərək türk dövlətlərinin iqtisadi inteqrasiyasına nail olmaq üçün təkliflər irəli sürür. Bu isə bütün Avrasiya regionundakı dövlətlərin iqtisadi inkişafı üçün

geniş imkanlar yaradır. Asiya ilə Avropa arasındakı ticarət əlaqələrinin inkişafı ilə sıx bağlı olan "Şorqi-Qərb", "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizlərinin fəaliyyəti üçün Azərbaycan zəruri infrastruktur layihələri həyata keçirir.

Prezident İlham Əliyev Şuşa Zirvə görüşündə çıxışı zamanı bildirdi ki, "Şorqi-Qərb" nəqliyyat dəhlizinin genişləndirilməsi qarşımızda duran prioritet məsələlərdən biridir. Orta dəhlizin ayrılmasız bir hissəsi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun illik yükəməsi qabiliyyəti Azərbaycan əlavə sərmayəsi nəticəsində 1 milyondan 5 milyon tona çatdırılıb. Xəzər dənizində 50-dən çox ticarət gəmisi olan Azərbaycan türk dövlətləri üçün önəmli tranzit xidmətləri göstərir. Artan yükdaşımaları

nəzərə alaraq, hazırda Bakı Gəmiqayırma Zavodunda 6 gəmi inşa edilir. Gələcə illik ötürücü 9-cu beynəlxalq hava limanı Laçında istismara verilməlidir.

Göründüyü kimi, Azərbaycanın potensialı və düzgün iqtisadi siyasət yürütməsi, eyni zamanda Avropa və Asiya dövlətlərinin dəhlizlərlə artan marağı postneft dövrü üçün hazırlanmış strategiyadır. Tədbirdə Trans-Xəzər beynəlxalq nəqliyyat marşrutunun əhəmiyyətini vurğulayan Qazaxıstan Prezidenti bildirdi: "Trans-Xəzər beynəlxalq nəqliyyat marşrutunun bütün potensialı istifadə olunmalıdır. Bu gün bu istiqamətdə konteyner daşımalarının həcmi kəskin şəkildə artıb. Biz nəqliyyat daşı-

maların vaxtını azaltmaq üçün multimodal rəqəmsal platforma, rəqəmsal ticarət dəhlizi yaratmışıq. Bu istiqamətdə Azərbaycanla sıx əməkdaşlıq edirik".

Qazaxıstanın dəhlizə xüsusi marağı göstərməsinin səbəbi odur ki, Çindən Avropa istiqamətinə daşınan yüklər möhz Qazaxıstan ərazisindən keçərək Trans-Xəzər beynəlxalq nəqliyyat marşrutu ilə Azərbaycana, buradan isə Avropaya daşınır. Orta dəhliz vasitəsilə yükdaşımaların həcmi ildən-ildə artmasın Çinlə yanaşı, Yaponiya, Koreya və digər Cənub-Şərqi Asiya ölkələrinin marağına səbəb olub. Rusiya-Ukrayna müharibəsinin, dünyada postneft dövrünün başlaması dəhlizlərin aktuallığını daha da artırır. MDB Ölkələri İnstitutunun

Mərkəzi Asiya və Qazaxıstan şöbəsinin müdiri, Rusiya Elmlər Akademiyasının Şərqsünəlik İnstitutunun baş elmi işçisi Andrey Qrozın qeyd edir ki, yeni nəqliyyat dəhlizlərinin, o cümlədən multimodal "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizinin perspektivləri daha genişdir. Onun sözlərinə görə, Mərkəzi Asiya ölkələri, Azərbaycan, Rusiya və Çin yaxın vaxtlarda bu istiqamətdə əməkdaşlığı daha da gücləndirə bilirlər.

Orta dəhliz məsafə və müddət baxımından böyük alternativ sayılır. Hesablamalar göstərir ki, Çindən Avropaya gedən yük qatırı Orta dəhlizlə 10 min kilometr deyil, 7 min kilometr məsafə qət edir. Bu da Asiya ilə Avropa arasında qlobal ticarətdə dəhlizin nə qədər sərfəli

və təhlükəsiz olduğunu göstərir. Eyni qatar Cənub dəhlizi üzrə göndərilərsə, Süveyş kanalı üzərindən gəmi ilə 20 min kilometr yol qət edir. Bu mənada Orta dəhliz öz imkanları ilə şübhəsiz ki, region ölkələrinin koordinasiyalı əməkdaşlığı sayəsində dünya ticarətinin ən mühüm halqalarından biri hesab oluna bilər.

Türk dövlətləri Orta dəhlizin inkişafı üçün daha böyük imkanlar yaratmaqla həm də siyasi zəmanət əldə etmiş olurlar. Yükləri Orta Asiya və Qafqaziyadən keçən dövlətlər və transmilli korporasiyalar bu regionlarda daim siyasi sabitliyin hökm sürməsinə maraqlı olacaqlar ki, bu da Ermənistan kimi destruktiv dövlət rəvanş almaq imkanından məhrum edəcək.



## Türk Dövlətləri Təşkilatının global nüfuzu getdikcə daha da artacaq

"İyulun 6-da Şuşa daha bir mötəbər tədbirə evsahibliyi etdi. Bu dəfə türk dünyasının nəbz Qarabağın incisi olan Şuşada döyüdü. Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün keçirilməsi Prezident İlham Əliyevin şəxsi təşəbbüsü idi".

"Azərbaycan" qəzetinə açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Kamran Bayramov bildirdi ki, Zirvə görüşündə imzalanan Qarabağ Bəyannaməsi həm tarixi, həm də geosiyasi baxımdan çox əhəmiyyətlidir. Bu, müdafiə sənayesi əməkdaşlığına yönələn, regionda geostratəji məsələləri əhatə edən, təhlükəsizlik və sabitliyin gücləndirilməsinə nail olmağa imkan verən bir sənəddir.

Deputat qeyd etdi ki, məkan olaraq Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində dərin mədəni və tarixi əhəmiyyəti olan Şuşa şəhərinin seçilməsi ölkəmizin ərazi bütövlüyünün və milli suverenliyinin əhəmiyyətini bir daha təsdiq edir. "Sənədin regional əməkdaşlıq və inteqrasiya baxımından dəyəri böyükdür. Bu bəyannamə siyasi, iqtisadi, neqliyyat, müdafiə, humanitar, təhsil və mədəni sahələrdə əməkdaşlığın gücləndirilməsinə mühüm rol oynayacaq. Bu, türk dövlətləri arasında birgə inkişaf və strateji tərəfdaşlıq üçün də əhəmiyyətlidir. Neqliyyat infrastrukturuna xüsusi önəm verən bu sənəd Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti və Çin-Qırğızstan-Özbəkistan dəmir yolu kimi layihələr, möhkəm trans-region koridorları yaratmaq strateji əhəmiyyətini əks etdirir. Bu layihələr ticarət, iqtisadi inkişaf və regional inteqrasiyanı artırmaq üçün yönəldəcək", - deyərək əlavə etdi.



K.Bayramov vurğulayıb ki, Qarabağ Bəyannaməsinin iqlim dəyişmələri ilə bağlı tədbirləri, davamlı inkişaf, rəqəmsal texnologiya sahəsində əməkdaşlığı, "Rəqəmsal İpək Yolu" layihəsi kimi təşəbbüsü və rəqəmsal hökumət infrastrukturunun inkişafını, rəqəmsal təhlükəsizlik tədbirlərinin gücləndirilməsinə əhatə etməsi bu sənədin konkret nəticələrinə əsaslandırdığını və praktiki əhəmiyyət daşıdığını sübut edir.

Bəyannamədə regionda və dünyada sülh, təhlükəsizlik, sabitlik, inkişaf və tərəfdaşlıq ideyalarına sadiq olan türk xalqlarının ortaq etnik köklər, tarix, dil, mədəniyyət, ənənələr və dəyərləri bərkənən bir ailə olduğu dünyaya elan edilib. Deputatın fikrincə, 2021-ci ildə Azərbaycan və Türkiyə arasında imzalanan Şuşa Bəyannaməsi türk dünyasının güclənməsinə müəyyən qədər xidmət etmiş de, daha çox iki ölkənin maraqlarını özündə ehtiva edirdi. Qarabağ Bəyannaməsi isə ümumilikdə Türk Dövlətləri Təşkilatının beynəlxalq nüfuzunu daha da gücləndirəcək.

Əsmər QARDAŞANOVA, "Azərbaycan"

## ŞKTC-nin Prezidenti Şuşa Zirvə görüşündə iştirakını böyük şərəf adlandırır

Türk dövlətlərinin liderləri Şuşada keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak edərək, tarixi torpaqların birləşməsi, azad edilmiş Azərbaycanın Qələbəsinin tanınması və dəstəklənməsinə dünyaya nümayiş etdiriblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin (ŞKTC) Prezidentini Ersin Tatar Türkiyənin "Ulusal Kanal" telekanalının efirində bildirib. Siyasətçi Kiprin türk xalqı adından TDT-nin Zirvə görüşündə iştirakını böyük şərəf adlandırır. "Şuşada keçirilən Zirvə görüşü Kiprin bütün türk xalqı üçün mühüm hadisəyə çevrilib", - deyərək Ersin Tatar vurğulayıb.

Onun sözlərinə görə, Lefkosanın təşkilatda müşahidəçi statusunu tanıyan TDT ölkələri dünyaya nümayiş etdiriblər ki, ŞKTC-ni gələcək naminə və inkişaf uğrunda mübarizəyə hazır olan öz mədəniyyətinə malik müstəqil bir dövlət kimi qəbul edirlər.

"Mənim digər türk dövlətlərinin liderlərinə müraciət etmək və birgə foto çəkilişində iştirak etmək imkanım olub. Əvvəllər ŞKTC-dən bu cür yüksək səviyyəli səfərlər yalnız Türkiyəyə təşkil edilirdi", - deyərək Tatar bildirib.

Kipr türklərinin lideri Şuşaya səfəri ilə bağlı təəssüratlarını da bölüşüb. "Bu, Azərbaycanın zəngin mədəni irsə malik tarixi şəhərdir. İşğaldan sonrakı dövrdə Azərbaycan dövləti azad edilmiş regionun bərpasına, yaşayış evlərinin inşasına, infrastrukturunun inkişafına böyük sərmayələr qoyur. Azərbaycanın bütün işlərində uğurlar arzulayıram", - deyərək dövlət başçısı bildirib.

ŞKTC-nin lideri həmçinin qeyd etdi ki, işğaldan azad edilmiş Xankəndini ziyarət edən ilk xarici dövlət başçısı olmaqdan da qürur duyur.

## Şuşa Zirvə görüşü türk dövlətləri arasında əməkdaşlığı möhkəmləndirəcək

Əlamətdar haldır ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) qeyri-rəsmi Zirvə görüşü işğaldan azad edilmiş Qələbənin və türk xalqlarının mədəni-tarixi irsinə qaytarılmasının rəmzi olan Şuşa şəhərində keçirilib. Beləliklə, Qarabağın Azərbaycana və türk dünyasına ayrılmaz şəkildə mənsubluğu bir daha vurğulandı.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə TDT Baş katibinin müavini Ömer Kocaman Türkiyənin jurnalistlərlə söhbətində bildirib.

Onun sözlərinə görə, Şuşada keçirilən Zirvə görüşünün iştirakçıları, şübhəsiz ki, TDT ölkələrinin iqtisadi potensialını daha da gücləndirəcəklər və infrastrukturunun inkişafı istiqamətində addımların əsasını təşkil edəcək strateji əhəmiyyətli qərarlar qəbul ediblər.

TDT Baş katibinin müavini əlavə etdi: "Zirvə görüşünün iştirakçıları TDT çərçivəsində gələcək qarşılıqlı fəaliyyət üçün geniş konsepsiya olan Qarabağ Bəyannaməsinə imzaladılar. Şuşada daha bir mühüm müzakirə mövzusu Avropa, Türkiyə, Cənubi Qafqaz, Mərkəzi Asiya və Çini birləşdirən Orta Neqliyyat Dəhlizinin inkişafı oldu. Qərbə Şərqlə Şərqlə inkişafı optimallaşdırılması ilə bağlı fikir mübadiləsi də aparılıb".

Kocaman Orta dəhliz dövrünün çağırışları fonunda əhəmiyyəti artan mühüm artırıya adlandırdı. O deyib: "Bu

dəhliz təkcə Avropa ilə Asiya arasında yeni körpülər qurmayacaq, həm də türk dövlətlərinin özlərinin iqtisadi potensialını gücləndirəcək və regional inteqrasiyaya töhfə verəcək strateji zərurətdir".

TDT Baş katibinin müavini vurğulayıb ki, türk dövlətlərinin yaxınlaşması üçün neqliyyat, ticarət və enerji əsas əhəmiyyətli sahələrdir. O əlavə etdi: "Zəngəzur dəhlizinin istifadəsi verilməsi zərurəti ilə bağlı fikir birliyi var ki, bu da Gürcüstandan keçən marşrutla yanaşı, türk ölkələri arasında quru yolu ilə fasiləsiz əlaqəni təmin edəcəkdir".

Ö.Kocaman qeyd etdi ki, əhalisinin ümumi sayı 300 milyon nəfərdən çox olan və total ÜDM-si 1,5 trilyon ABŞ dollarına çatan türk dövlətlərinin böyük iqtisadi potensialı var ki, bu da Türk İnvestisiya Fondu tərəfindən istifadə olunacaq. Bu, TDT ölkələrinin ilk birgə iqtisadi inteqrasiya layihəsidir. "Öminəm ki, bu fond ölkələrimizin iqtisadi potensialının üzə çıxarılmasına mühüm rol oynayacaq", - deyərək TDT Baş katibinin müavini vurğulayıb.

Yekun olaraq Kocaman qeyd etdi ki, ekologiyaya səhərdə qarşılıqlı fəaliyyət məsələləri də Zirvə görüşü iştirakçıları arasında diqqət mərkəzində olub. Onun sözlərinə görə, iqlim məsələsini türk dövlətləri arasında dialoq gücləndirilməsi daxil edilmiş, ümumi "yaşıl gündəliyin" formalaşdırılması BMT-nin Bakıda keçiriləcək COP29 konfransı ərəfində xüsusi vacibdir.

## Qarabağ Bəyannaməsi türk birliyinin daha da inkişafında həlledici rol oynayacaq

"Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin qeyri-rəsmi sammitinin ildə bir dəfə keçirilməsi təşəbbüsü Prezident İlham Əliyevə məxsusdur. Təşkilat üzv dövlətlər tərəfindən Azərbaycan Prezidentinin bu təşəbbüsü dəstəklənilib və Şuşa şəhərində TDT-nin dövlət başçılarının ilk qeyri-rəsmi Zirvə görüşü baş tutub".

Bu sözləri "Azərbaycan" qəzetinə Milli Məclisin deputatı Elşad Mirbəşiroğlu deyib. Deputat bildirib ki, bu, böyük tarixi hadisədir. Zirvə görüşündə iştirak edən dövlət başçılarının Şuşanı türk dünyasının həmrəyliyi rəmzi hesab edirlər.

Prezident İlham Əliyev sammit çərçivəsində çıxış edərkən

Türk Dövlətləri Təşkilatının müasir dövrdə global siyasətdə yeri olan çox təsirli bir sənədi kimi görmək istədiyini bir daha vurğuladı. Azərbaycanın təşəbbüsləri digər platformalarda olduğu kimi, Türk Dövlətləri Təşkilatının da strukturunun təkmilləşdirilməsinə xidmət edir, əməkdaşlıq imkanlarının genişləndirilməsinə şərtləndirir. Ümumiyyətlə, təşkilatın daha perspektivli bir subyekti çevrilməsi imkan verir. Prezident İlham Əliyev də bu möqamı xüsusi toxunaraq hazırkı strukturun, maliyyə təminatının bütövlükdə təşkilat üzv ölkələrin resurslarına tam uyğun olmadığını bildirdi. "Bu baxımdan Prezident İlham Əliyev bir nümunə də göstərdi. Türk Dövlətləri Təşkilatının Katibliyinin hesabına Azərbaycan tərəfindən 2 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait köçürüldüyünü bildirdi. Hesab edirəm ki, dövlət başçısı bununla gələcəkdə Türk Dövlətləri Təşkilatının daha funksional olması və bir təşkilat kimi daha sürətlə strukturlaşması istiqamətində ilk addımı atdı. Bundan sonrakı mərhələdə digər üzv ölkələrin də analoji addımı atacağına düşünürəm", - deyərək deputat əlavə etdi.

Prezident İlham Əliyevin Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində prioritet əməkdaşlıq istiqamətlərinə də diqqət cəhdini qeyd edən E.Mirbəşiroğlu bildirdi ki, dövlətimizin başçısı neqliyyat, logistika sahəsində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, bu istiqamətdə Azərbaycanın maliyyə infrastrukturunun əhəmiyyətli töxunub, ayrıca olaraq ölkəmizin atdığı addımları xatırladı. Bu bir daha ona dəlalat edir ki, neqliyyat, logistika sahəsində Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin maraqlarına uyğun əməkdaşlıq sisteminin qurulması Azərbaycan üçün prioritetdir və bu istiqamətdə dövlətimizin praktiki addımları kifayət qədər təsirlidir.

Deputat vurğuladı ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu ilə yüksək sürətlərin həcmi bir milyon ton dan 5 milyon tona qədər yüksəldilib. Nəzərə almaq lazımdır ki, bu imkanın yaradılması Azərbaycan dövlətinin həlledici rolunu olub. Ayrıca olaraq Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının yük keçiricilik qabiliyyətinin 15 milyon tondan 25 milyon tona yüksəldilməsi də ölkə rəhbəri qeyd etdi. Bu məqamlar bir daha göstərir ki, Azərbaycan həqiqətdən də gələcək unikal əməkdaşlıq üçün çox əlverişli imkanlara sahibdir.

Deputatın fikrincə, qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün əsas nəticəsi möhür Qarabağ Bəyannaməsinin imzalanması oldu. Prezident İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, Qarabağ Bəyannaməsinin imzalanması Türk Dövlətləri Təşkilatının bundan sonrakı inkişafında çox həlledici rol oynayacaq. 31 maddədən ibarət sənəddə türk dövlətlərinin gələcək əməkdaşlıqla bağlı mövqeləri sərgilənir. Çox vacib məsələlərə bağlı strateji yanaşmalar öz ifadəsini tapıb.

E.Mirbəşiroğlu hesab edir ki, Qarabağ Bəyannaməsi Türk Dövlətləri Təşkilatının konstitusiyasıdır. Bu bəyannamə təşkilatın sürətli inkişafını gücləndirəcək bir fəaliyyət strategiyasıdır. Bu baxımdan Azərbaycan növbəti dəfə çox mühüm tarixi səhifə yazdı. Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşada keçirilməsi qeyri-rəsmi Zirvə görüşü işğaldan azad edilmiş orazılarımıza, xüsusilə Qarabağın incisi olan Şuşaya dünyanın diqqətini növbəti dəfə çəkdi və bu, çox əlamətdar hadisə idi. Ən əsası isə Azərbaycanın türk dünyasında həmrəyliyin möhkəmləndirilməsi və əməkdaşlıq istiqamətlərinin daha da genişləndirilməsi, qarşılıqlı maraqlara cavab verən mövqelərin formalaşdırılması baxımından növbəti dəfə olduqca təsirli addım atdı.

Ə.QARDAŞANOVA, "Azərbaycan"

# Esen USUNBAYEV: "Qarabağ Bəyannaməsi bütün türk dünyasında layihələrin inkişafı üçün ciddi təkan olacaq"

"Bizim başqa ailəmiz yoxdur. Bizim ailə türk dünyasıdır". Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin bu il fevralın 14-də keçirilən andiçmə mərasimində söyləndiyi bu fikirlər ölkəmizin geniş coğrafiyaya malik türk dünyasının birliyinin möhkəmləndirilməsinə və inkişafına verdiyi önəm nümayiş etdirir.

Bu ay ölkəmiz Qazaxıstanın paytaxtı Astanada keçirilən Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı (ŞƏT) sammitində iştirak etdi. Belə ki, Azərbaycan hazırda ŞƏT-də dialoq üzrə tərəfdaş statusuna malikdir. Ölkəmiz ŞƏT-də müşahidəçi statusu almaq niyyətindədir.

Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv dövlətlərin başçıları isə ilk dəfə qeyri-rəsmi Zirvə toplantısına toplaşdılar. Təkcə rəsmi deyil, həm də qeyri-rəsmi Zirvə toplantısının keçirilməsi ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın və tərəfdaşlığın daha da dərinləşməsinə xidmət edən əhəmiyyətli hadisədir. Əminliklə demək olar ki, Şuşa Sammiti Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığın və inteqrasiyanın daha da gücləndirilməsi, həmçinin bu ölkələrin əhatə edən mühüm məsələlərin müzakirəsi üçün mühüm platformaya çevriləcək.

Qırğız ekspert, Siyasi Arasındamalar İnstitutunun direktoru Esen Usunbayev mövzu ilə bağlı AZƏRTAC-ın suallarına cavablandırıb:

- Qırğızistan Prezidenti Sadır Japarov TDT-nin qeyri-rəsmi sammitində iştirak etmək üçün Azərbaycana səfər edib. Bu səfərin nəticələrini necə qiymətləndirirsiniz və səfər iktirafətli iqtisadi əlaqələrin inkişafına necə təsir göstərəcək?

- Bu səfər həm iktirafətli əsasda, həm də regional təşəbbüslər, o cümlədən Türk Dövlətləri Təşkilatları çərçivəsində Azər-

baycan və Qırğızistan arasında uğurlu, inkişaf edən münasibətlər kontekstində nəzərdən keçirilməlidir. İktirafətli səfərdə, son iki ildə dövlət başçıları dəfələrlə qarşılıqlı səfərlər edib, həmçinin müxtəlif beynəlxalq platformalarda görüşüblər. Ölkələr arasında münasibətlər müsbət inkişaf edib. Son zamanlar ölkələr arasında ticarət əhəmiyyətli dərəcədə artıb, investisiyalar sahəsində də dialoq intensivləşib.

Aydındır ki, Qırğızistanın Azərbaycan üçün, Azərbaycanın isə Qırğızistan üçün əhəmiyyəti son illərdə sürətlə artıb. Çünki bu, ilk növbədə, hər iki ölkənin hazırda yeni neqliyyat sisteminin - Orta dəhliznin əsas iştirakçıları kimi çıxış etməsi ilə bağlıdır. Təbii ki, iki ölkə arasında əlaqələr bundan sonra da intensivləşəcək. Bu səfər Qırğızistanla Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlığın möhkəmlənməsinin davamı kimi qiymətləndirilməlidir.

- Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşada keçirilən qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə Qarabağ Bəyannaməsi imzalandı. Bu sənəd Türk Dövlətləri Təşkilatının fəaliyyətinə necə töhfə verəcək? TDT bu gün hansı problemlərlə üzləşir?

- Qarabağ Bəyannaməsinin Türk Dövlətləri Təşkilatının gələcək inkişafı üçün əhəmiyyətindən danışarkən başa düşmək lazımdır ki, prinsipçə, son 10 ildə türk inteqrasiyasının inkişafının əsas məqamları Azərbaycanla bağlı olub. Bura 2009-cu ildə türk ölkələri daxilində inteqrasiyanın daha fəal inkişafını göstərən Naxçıvan sammiti də daxildir. Beləliklə, indi Şuşada keçirilən TDT-nin Zirvə görüşünün qeyri-rəsmi xarakter daşınmasına baxmayaraq, bu bəyannamənin imzalanması türk inteqrasiyasının gələcək inkişafı üçün ciddi istiqamətləri müəyyən edə bilər. Bu, xüsusilə maliyyə, neqliyyat, iqtisadi, müdafiə, sənaye, humanitar, təhsil və mədəniyyət sahələrində əməkdaşlığa şamil olunur.

Amma bu, ilk növbədə, bütün türk dünyasında ticarət dəhlizlərinə və ticarət



əlaqələrinin inkişafına aiddir. Təbii ki, bu cür sənədlər türk dünyasının geniş coğrafiyasında əməkdaşlığın daha da inkişafı üçün möhkəm hüquqi baza yaradır. Bütün qitədən keçən və Çini, Mərkəzi Asiyanı, Yaxın Şərqi və Avropanı birləşdirən ticarət yolları, xüsusən də dəmir yolu neqliyyatı, avtomobil neqliyyatı türk ölkələrinin əsas rol oynayacağı gələcəyin ciddi arteriyasına çevrilə bilər. Ona görə də bu sammitin qeyri-rəsmi olmasına baxmayaraq, Qarabağ Bəyannaməsi bütün türk dünyasında neqliyyat, iqtisadi, ticarət və investisiya layihələrinin daha da inkişafı üçün ciddi praktiki mənə kəşb edir. Eyni zamanda neqliyyat sisteminin inkişafı, xüsusən də "Şərqlə-Qərblə", "Şimal-Cənub" dəhlizləri ŞƏT əməkdaşlığı çərçivəsində əsas istiqamətlərdən biridir.

Burada regional beynəlxalq təhlükəsizliyin təmin edilməsi ilə bağlı çox mühüm element yaranır. Yəni indi Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı və bu təşkilatın əhatə etdiyi məkan xüsusən də neqliyyat layihələrinin inkişafı üçün ən sabit və ən əlverişli məkanlardan biri hesab olunur.

Ona görə də Azərbaycanın bu proseslərdə qoşulması kifayət qədər məntiqli addım və gözənilən siyasətdir. Yaxın gələcəkdə Azərbaycanın bu və digər dərəcədə Şanxay Əməkdaşlıq Regionu çərçivəsində neqliyyat layihələri ilə bağlı məsələlərinin müzakirəsinə cəlb olunacağı göz qabağındadır.

Eyni zamanda ŞƏT-in mühüm xüsusiyyəti onun açıq təşkilat olmasıdır. Hətta ŞƏT çərçivəsində bəzi layihələr həyata keçirilsə belə bu da demək deyil ki, Şanxay təşkilatına üzv olmayan digər ölkələr bu

əməkdaşlığın böyük perspektivləri var. Hər iki ölkənin bu sahədə təcrübə mübadiləsi aparması və ya bu sahədə bir-birinə yardım göstərməsi bütün türk dünyasına yeni enerji əlaqələrinin formalaşması üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edə bilər.

Eyni zamanda başa düşmək lazımdır ki, həm Qırğızistan, həm də Azərbaycan bu sahədə əməkdaşlığın, o cümlədən neft-qaz sahəsində əməkdaşlığın daha da inkişaf etdirilməsində maraqlıdır. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın türk dünyasının enerji nəhənglərindən biri kimi mövqeyi yaxın gələcəkdə bu əməkdaşlığın inkişafına töhfə verə bilər.

- Ölkələrimizin ŞƏT çərçivəsində əməkdaşlığın necə qiymətləndirirsiniz?

- Son zamanlar Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ticarət, iqtisadi və maliyyə xarakterli məsələləri ŞƏT məkanında prioritet inkişaf sahələri kimi kifayət qədər aydın şəkildə müəyyən edib. Odur ki, neqliyyat sisteminin inkişafı, xüsusən də "Şərqlə-Qərblə", "Şimal-Cənub" dəhlizləri ŞƏT əməkdaşlığı çərçivəsində əsas istiqamətlərdən biridir.

Eyni zamanda ŞƏT-in mühüm xüsusiyyəti onun açıq təşkilat olmasıdır. Hətta ŞƏT çərçivəsində bəzi layihələr həyata keçirilsə belə bu da demək deyil ki, Şanxay təşkilatına üzv olmayan digər ölkələr bu

əməkdaşlığın böyük perspektivləri var. Hər iki ölkənin bu sahədə təcrübə mübadiləsi aparması və ya bu sahədə bir-birinə yardım göstərməsi bütün türk dünyasına yeni enerji əlaqələrinin formalaşması üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edə bilər.

## Baş prokuror Beynəlxalq Antikorrupsiya Akademiyasının rəhbəri ilə görüşüb

Avstriyada işgüzar səfərdə olan baş prokuror Kamran Əliyev ölkəmizin prokurorluq orqanları ilə uzun illər ərzində səmərəli əməkdaşlıq edən Beynəlxalq Antikorrupsiya Akademiyasının yeni dekani Slaqyana Taseva ilə görüşüb.

Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən bildirilib ki, görüşdə K.Əliyev Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə korruptsiyaya qarşı mübarizədə sahəsində aparılan kompleks tədbirlər və bu sahədə əldə olunan nailiyyətlər barədə danışıb.

Slaqyana Taseva Azərbaycanın Beynəlxalq Antikorrupsiya Akademiyası üçün vacib və etibarlı tərəfdaş olduğunu, təhsil ocağının işinə verdiyi davamlı töhfələrə görə təşəkkürünü bildirərək bundan sonra əməkdaş-



lıqın yüksəlmə xətlə inkişaf etməsinə əminliyi ifadə edib.

Görüşdə akademiya təhsil alan azərbaycanlı müdavimlərin sayının artırılması, tədris modulunun ölkəmizdə təşkil

edilməsi, Baş prokuror yanında Elmi-Məsləhət Şurası ilə tədqiqat sahəsində əməkdaşlığın qurulması və tərəfləri maraqlandıran digər məsələlər müzakirə edilib.

## Yeni reallıqlar Milli Məclisin də yenidən formalaşdırılması zərurətini yaratdı

"Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyətli siyasəti, ordumuzun rəşadəti, şücaəti sayəsində Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam bərpa etdi. Ölkəmiz artıq yeni hədəflərə, böyük ideyalara doğru inamla irəliləyir".

Milli Məclisin deputatı Kamilə Əliyeva qəzetimizə açıqlamasında bildirib ki, qarşıya qoyulan hədəfləri reallaşdırmaq üçün uzunmüddətli planların həyata keçirilməsi zərurətini yaratdı.

Bu ilin fevralın 7-də Azərbaycanda növbədən-kənar prezident seçkilərinin keçirildiyini xatırladan deputat bildirib ki, bu, müstəqillik qazandıqdan sonra respublikanın bütün ərazisində ilk dəfə baş tutan seçki idi. Xalqımız Azərbaycanı qüdrətli dövlətə çevirən, milli qürurunu özünə qaytaran, hər bir azərbaycanlının xoşbəxt yaşaması üçün yorulmadan çalışan İlham Əliyevi yenidən Prezident seçdi. Böyük hədəflərə çatmaq üçün Milli Məclisin də yenidən formalaşdırılması zərurətini yaratmışdı. Sentyabrın 1-nə təyin edilmiş növbədən-kənar parlament seçkiləri də ilk dəfə olaraq bütün ölkə ərazisində keçiriləcək. "Milli Məclisə növbədən-kənar seçkilərin keçirilməsini öndə çəkən səbəblərdən biri də noyabr ayında ölkəmizdə BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının - COP29-un baş tutacağı ilə bağlıdır. Əslində, Milli Məclis seçkilər noyabr ayının əvvəlində keçirilməli idi. Beynəlxalqəhəmiyyətli tədbirin həmin əsfəyə düşməsi seçkilərin ərəzi çəkilməsinə səbəb olmuşdur", - deyərək deputat əlavə edib.

Kamilə Əliyeva vurğulayıb ki, COP29 kimi nüfuzlu tədbirin Azərbaycanda keçirilməsi, dünya dövlətlərinin yekdilliklə buna səs verməsi ölkəmizin dünyada böyük nüfuz sahib olmasından xəbər verir. Bu, eyni zamanda Prezident İlham Əliyevin bəşəriyyətin gələcəyi naminə gördüyü misilsiz xidmətə verilən yüksək qiymətdir. Bakıda keçiriləcək konfrans bəşəriyyətin gələcəyinə böyük töhfə verəcək tədbirlərdən biri olacaq.



Əsmər QARDAŞANOVA,  
"Azərbaycan"

## Qərbi azərbaycanlıların doğma yurdlarına qayıdışı bir gün reallaşacaq

Doğma yurdun torpağı əcdadlarımızın ömrü sürdüyü və son mənzili, samaları ruhlarının dolaşdığı məkandır. Ulularımızın bizə ən müqəddəs mirasıdır. Odur ki, yurd itkisi çox ağırdır. XX əsrin axırlarında Ermənistanın işğalçı siyasəti nəticəsində dədə-baba yurdlarından ayrı düşmüş qərbi azərbaycanlılar dünya ictimaiyyətinə, beynəlxalq təşkilatlara yalnız bu dərdi, ağrını, nisgili çatdırmağa səy göstərmirlər. Onlar tarixi həqiqətlərə diqqətli cavab verməklə, beynəlxalq qanunlara riayət olunmasının təmin edilməsinə çalışırlar.

Əzəli torpaqlarından, isti ocaqlarından işğalçı ermənilərin verdikləri zülmə, dəhşətli işğalçılara, törətdikləri qırğınlar, qətlər, qarotlar səbəbindən baş götürüb qaçmağa məcbur olmuş Qərbi Azərbaycan qaçqınlarının problemləri ilə 1989-cu ildən məşğul olan Qərbi Azərbaycan İcmasından verilən məlumata görə, 1987-1991-ci illərdə Qərbi Azərbaycan (indiki Ermənistan Respublikası ərazisində) yalnız azərbaycanlıların yaşadığı 170-dən artıq kənddən, soydaşlarımızla ermənilərin qarşıq yaşadığı 100-ə yaxın yaşayış məntəqəsindən (kənd, qəsəbə və şəhərdən) 49.928 ailədə 300 min nəfərədək azərbaycanlı ermənilər tərəfindən öz doğma yurdlarından zorla qovulublar. "Bu zaman 200 nəfərdən çox soydaşımız erməni şovinistləri tərəfindən öldürülmüş (güllələnmiş, qəsdən avtomobil qozasına salınmış, dağ yollarında donmuş və s.), 400 nəfərdən çox azərbaycanlı isə yaralanmışdır. Bir çox azərbaycanlıların evləri, omlakları yandırılmış və ya talanmış, özəvi ödənilmədən əllərindən alınmış, mənimsənilmişdir".

Tarixi mənbələrdən bəllidir ki, bu, Qərbi Azərbaycanda azərbaycanlıların ilk uğradığı qarşılıq deyildir. 1905-1906, 1918-1920, 1948-1953 və 1988-1991-ci illərdə soydaşlarımız tarixi torpaqlarından deportasiya olunmuşdular. Keçmiş Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqının (SSRİ) siqnetu əfəsinə - 1988-ci ildə erməni işğalçıları yaranmış mürəkkəb, ziddiyyətli proseslərdən istifadə edərək, beynəlxalq hüquq, norma və prinsiplərə zidd olaraq uzun müddətdən bəri planlaşdırılan məkrli siyasəti reallaşdırmağa başladılar. Xatırladaq ki, Azərbaycanın Qarabağ və Şərqi Zəngəzur əraziləri də bundan sonra, 1990-cı illərin əvvəllərində təcavüzkar ermənilər tərəfindən işğal olunmuşdu.

Qərbi Azərbaycanda erməni vandalları uzun illərdir ki, qədim abidələrimizə divan tutur, tariximizin izlərini silməyə çalışırlar. 2022-ci il dekabrın 24-də Qərbi Azərbaycandan olan bir qrup ziyalı ilə görüşündə Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, Qərbi Azərbaycan bizim tarixi torpağımızdır, bunu bir çox tarixi sənədlər, tarixi xəritələr təsdiqləyir: "Əfsuslar olsun ki, ermənilər Qarabağdakı kimi, Qərbi Azərbaycanda da bizim bütün tarixi, dini abidələrimizi yerlə yeksan ediblər, dağıdıblar, azərbaycanlıların tarixi irsini silməyə çalışıblar, ancaq buna nail ola bilməyiblər. Çünki, tarix var, sənədlər var, xəritələr var. Bu binada nümayiş etdirilən, XX əsrin əvvəllərində təsadüfən qalmış bir daha onu göstərir ki, Qərbi Azərbaycan tarixi Azərbaycan diyarıdır, şəhərlərin, kəndlərin adları Azərbaycan mənşəlidir və biz yaxşı bilirik ki, indiki Ermənistan ərazisində tarix boyu Azərbaycan xalqı yaşayıb".

Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, indi əsas vəzifə bunu dünya ictimaiyyətinə çatdırmaqdır.

Bu il iyulun 1-də Prezident İlham Əliyev Kanadada ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Kevin Hamiltonun etimadnaməsini qəbul edərək qayıdış hüququ ilə əlaqədar diplomatın səfərinə cavabında diqqətə çatdırdı ki, qayıdış hüququ o cümlədən də Qərbi Azərbaycan İcmasının nümayəndələrinə şamil

edilməlidir. Dövlətimizin başçısı keçən yüzillikdə, sonuncusu 1988-ci il də olmaqla, müxtəlif mərhələlərdə köklü Azərbaycan əhalisinin indiki Ermənistan ərazisində etnik təmizlənməyə məruz qaldığını və onlara ədi-mədəni irsinin tamamilə dağıldığını qeyd etdi.

Qərbi Azərbaycanlı soydaşlarımızın problemi, hüquqlarının bərpa olunması qarşısında Türkiyənin Qars şəhərində iyulun 3-də keçirilən "Qərbi Azərbaycana Qayıdış" Qars Forumunda da səsəndirildi. Tədbir Türkiyə-Azərbaycan Dənəkləri Federasiyası (TADEF), Azərbaycan Respublikasının Diaspora İş üzrə Dövlət Komitəsi və Qars bələdiyyəsinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutdu. Çıxışında erməni quldur dəstələrinin 1918-1920-ci illər arasında Şərqi Anadoluda törətdikləri cinayətləri xatırladan Qars bələdiyyəsinin sədri Ötügen Senger həmin dövrdə Qars sakinlərinin də ermənilərin qanlı hücumlarına məruz qaldıqlarını qeyd etdi: "Ermənilər Qars və ona bitişik qəsəbələr sakinlərinə qarşı qırğınlar törədiblər. Bənzər qanlı hadisələr indi Ermənistan adlanan Qərbi Azərbaycan ərazilərində də baş verib. İki il ərzində 300 minə qədər azərbaycanlı öz torpaqlarını tərk etməyə məcburiyyətində qalıb, onların bir qismi Qarsda sığınacaq tapıb", - Senger deyib.

Qars bələdiyyəsinin başçısı Ermənistan Qərbi Azərbaycan tarixi əhalisinin hüquqlarının pozulmasına görə təminat ödəməyə çağırırdı: "İnsanlar haqlı olaraq öz tarixi torpaqlarına qayıtmaq istəyirlər. Bu tələblərə təkəf Azərbaycanla deyil, Türkiyədə və başqa ölkələrdə də səslənir. Ermənistan bu ədalətsizliyi aradan qaldırmaq üçün addımlar atmalıdır. Mən dünya ictimaiyyətinə azərbaycanlıların Qərbi Azərbaycana qayıdışı mövzusunda biganə qalmamağa çağırıram".

Azərbaycanın Qarsdakı baş konsulluğu Nuru Quliyev iştirakçılara Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsində qazandığı tarixi qələbədən, Qarabağ və Şərqi Zəngəzura qayıdış prosesindən danışıb, Cənubi Qafqazda tarixi ədalətin bərpasının vacibliyini vurğuladı.

Tarixi həqiqət budur ki, ermənilər öz xülyalarını həyata keçirmək üçün uzun illər azərbaycanlılara qarşı soyqırım siyasəti apardılar. Qərbi Azərbaycan əzəli sakinləri olan azərbaycanlıların qoymaq bu mənfur planın bir hissəsi idi.

Təəssüf ki, hələ də tarixi həqiqətlər hesablaşmayan daşnak silsəli ermənilər məsuliyyətsiz çıxışlar edirlər. Ermənistanın etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində öz əzəli yurdlarından zorla qovulmuş yüz minlərlə azərbaycanlı birlişdirən Qərbi Azərbaycan İcmasının bu günlərdə verdiyi bəyanatda bildirildi ki, tarixin arxivinə gömülmüş qanunsuz rejimin tör-töküntüləri son günlər Ermənistan Azərbaycanı qarşı bir sıra gülləncüqləmələrdir.

Qərbi Azərbaycan İcmasının bəyanatında diqqətə çatdırıldı: "Hesab edirik ki, Ermənistanın öz ərazisində belə təxribətçi ünsürlərin Azərbaycanın suverenliyini, ərazi bütövlüyünü təhdid edən fəaliyyətinə göz yumması onun Azərbaycanla sülh sazişi imzalaması istəyinin səmimiyyətini sual altına salır. Ermənistan hakimiyyəti, hələ də əzəli yurdlarında adlar altında təqdim edilən "nümayəndələrin" Azərbaycanı qarşı fəaliyyətinə imkan yaratmamalıdır".

Zöhrə FƏRƏCOVA,  
"Azərbaycan"

## Milli Aviasiya Akademiyasında "Məzun günü" keçirilib

İyulun 9-da Milli Aviasiya Akademiyasında "Məzun günü" keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbiri birinci prorektor professor Ədalət Səmədov açaraq Milli Aviasiya Akademiyasının rektoru akademik Arif Paşayev adından qonaqları salamlayıb, məzunlara səmimi təbriklərini çatdırıb.

Tədbirdə çıxış edən rektorun köməkçisi Gülnarə Əhmədova 2024-cü ildə akademiyanın qazandığı uğurlardan, növbəti tədris ili üçün strategiyadan bəhs edib.

Təhsil aldıqları dövrdə fəxriyyətli üzvü olan məzunlara rektor Arif Paşayev imzası ilə "Təşəkkürnamə" və məzun sertifikatları təqdim edilib.

Tədbirdə qonaq qismində iştirak edən elm və təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov, AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanov, akademik Nizami Cəfərov, "Azərkos-



mos"un İdarə Heyətinin sədri Saməddin Əsədov, Milli Aviasiya Akademiyasının uğurlu məzunları - Dövlət Gömrük Komitəsi sədrinin birinci müavini Bəhrüz Quliyev, Füzuli Beynəlxalq Aeroportunun direktoru Zaur Qasimov və başqaları çıxış edərək məzunlara gələcək fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıblar.

Qeyd edək ki, 2023-2024-cü tədris ilində Milli Aviasiya Akademiyasında 427 məzun bitirib.

Tədbirdə tələbələrini hazırladığı bədii kompozisiyaları təqdim olunub.

Sonda Əməkdar artist Ədalət Şükürov və Xalq artisti Aygün Kazımova rəngarəng musiqi nömrələri ilə məzunları təbrik ediblər.

## İspaniyanın "20 Minutos" nəşrində Azərbaycanın üzvləşdiyi mina probleminə dair məqalə dərc olunub

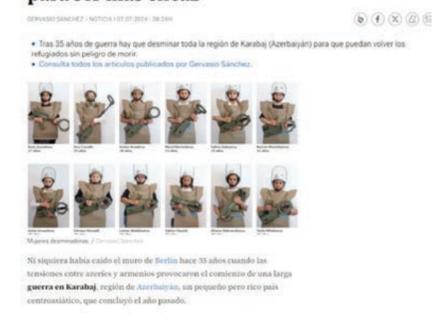
İspaniyada yayımlanan "20 Minutos" nəşrində Azərbaycanın üzvləşdiyi mina problemi, o cümlədən mina hadisələrinin qurbanları, minatəmizləmə fəaliyyəti və minaaxtaran qadınlardan bəhs edən məqalə dərc olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu ilin mayında ölkəmizdə səfərdə olmuş və azad edilən ərazilərdə həyata keçirilən minatəmizləmə fəaliyyətinin yaxından müşahidə etmiş jurnalist-fotoqraf Qervasio Sançez Fernandez tərəfindən çəkilən məqalədə təxminən 35 il davam etmiş münaqişə nəticəsində işğal altında olmuş ərazilərdə bütün şəhər və kəndlərin xarabalığa çevrildiyi bildirilib.

Yazıda xüsusi vurğulanı ki, Qarabağ dünyanın piyada və tank əleyhinə mina və partlamamış hərbi sursatla (PHS) ən çox çirklənmiş ərazilərindən biridir. Hesablamalara görə, bu ərazilərdə ən azı 1,5 milyon mina basdırılıb və onlar hər an partlaya bilər. Müəllif 1991-ci ildən 2024-cü il mayın 2-dək mina qurbanlarının sayının 3500-ə yaxın olduğunu bildirib. Qeyd edib ki, mina qurbanlarından 358 nəfəri uşaq, 38-i isə qadındır. Son üç il yarım ərzində mina qurbanlarının sayı 359 nəfər təşkil edir ki, onların yarısı mülki şəxslərdir. Mina qurbanlarından 67-si həlak olub. Qalanları ağır xəsarət alıb, bir çoxlarının bədən üzvlərinin bir hissəsi amputasiya edilib. Bu faciəvi hadisələrin böyük əksəriyyəti minatəmizləmə əməliyyatları, kənd təsərrüfatı işləri və infrastrukturun bərpası prosesi zamanı baş verib.

Məqalədə İkinci Qarabağ müharibəsinin başa çatmasından dərhal sonra Azərbaycanın ərazidə minatəmizləmə işlərinə başlanğı qeyd olunub, bu istiqamətdə görülən işlər barədə məlumat verilib. Bildirilib ki, Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi - ANAMA tərəfindən bu istiqamətdə işlər fəsiləsiz davam etdirilib. ANAMA-nın 2300 nəfərdən ibarət komandası tərəfindən görülən işlər nəticəsində ərazinin təxminən 12 faizi minalardan tamamilə və ya qismən təmizləndi. Ərazilərdə 50 mindən çox mi-

Estas son las mujeres que limpian de minas Karabaj: "Tengo miedo, pero me concentro para ser más eficaz"



na, 62 mindən çox PHS təmizləndi ki, bu da basdırılmış minaların cəmi 3,32 faizi deməkdir. Həmçinin xüsusi vurğulanı ki, Azərbaycan dövləti minatəmizləmə əməliyyatının 95 faizini öz imkanları hesabına həyata keçirir.

İspaniyalı jurnalist məqalədə azərbaycanlı minaaxtaranların, xüsusən bu işə qoşulan qadınlardan fədakarlığına da geniş yer ayırıb. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, bu fədakar qadınlardan doğma Vətənin təhlükəsizliyi və övladlarının gələcəyi üçün bu işdə yorulmadan çalışdıqları vurğulanıb. Qeyd olunub ki, qadınlardan söhbət və minatəmizləmə işində son dərcədiyə diqqətli olmaları onların fəaliyyətinin səmərəliliyini xeyli artırır.

Müəllif yazıda azərbaycanlı minaaxtaran qadınlara söhbətlərindən geniş bəhs edib, onların bu təhlükəli iş barədə fikirlərini ispan dillində oxucuların diqqətinə çatdırıb: "25 yaşlı

Səlimə Mayılova universitetin kimya fakültəsini bitirdikdən sonra doqquz aydır minalardan təmizləmə proqramına qoşulub. "Ölkəmdə qadınlardan ilk kontingentinin bir hissəsi olmaq istədim. Valideynlərim bu işdə məni dəstəklədilər", - deyərək vurğulayıb. Dörd uşaq anası, 44 yaşlı Şəhran Babayeva bildirir ki, "həyat yoldaşım həmişə məni dəstəkləyəndə, uşaqların tamamı məni qarşı çıxdılar. Lakin səkkiz aydan sonra artıq hamı mənimlə fəxr edir. Ekologiya ixtisası üzrə ali təhsil almış 37 yaşlı Əminə Əliyeva 10 aydır ki, qadın kontingentindədir. O, "Vətənimizin təhlükəsizliyinin və uşaqlarımızın gələcəyinin yaxşılaşdırılmasında" iştirak etmək istədiyi üçün öz işini tərk edib".

Məqalədə doğma yurdlarına qayıdan məcburi köçkünlər barədə də məlumat verilib. Müəllif Füzuli rayonunun mərkəzində müasir binaların inşa olunduğunu, buraya qayıdan keçmiş məcburi köçkünlərin yaradılan şəraitdən məmnun qaldıqlarını və gələcəyə nikbin baxdıqlarını qeyd edib: "Füzulinin mərkəzində bütün binalar yenidir və burada 2000-ə yaxın insan yaşayır. 77 yaşlı təqaüddü Dərgah Xudiyev şahmat oynayır. O bildirir: "Müharibə nəticəsində məcburi köçkün kimi 30 il paytaxt Bakıda yaşadığım sonra altı aydır burada məskunlaşmışam". O, indi mənzildə yaşayır, çox rəzi və nikbinidir".

Jurnalist Qervasio Sançez Fernandez mina hadisələri nəticəsində ağır xəsarətlər almış şəxslərə də söhbətlərindən söz açıb, onların müsahibələrinə geniş yer verib. Yazıda mina partlayışı nəticəsində ayaqları amputasiya edilən 29 yaşlı Bəxtiyar Abbasov, 38 yaşlı Zəməddin Həsənov, 23 yaşlı Həsəni Əliyev, 41 yaşlı Anar Hüseynov, 43 yaşlı Mənsur Məhərrəmov, 48 yaşlı Niyaməddin Verdiyev müsahibələri diqqətə çatdırılıb. Müsahibələrində yaşadıkları həmin dərşətli anlar barədə fikirlərini bölüşən mina qurbanları Azərbaycan dövləti tərəfindən protezlərlə təmin olunduqlarını, müalicələrinin daim diqqət mərkəzində saxlandığını vurğulayıblar.

AZERBAIJAN  
COP29 HOST

AZERBAIJAN COP29

Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili 2024



"Masdar" şirkəti COP29-da Azərbaycanla bərpaulunan enerji üzrə yeni sazişlər imzalaya bilər

"Masdar" şirkəti BƏƏ nümayəndə heyəti ilə birlikdə COP29-da iştirak etmək niyyətindədir və onun uğurlu həyata keçirilməsində Azərbaycana dəstək olacağına ümid edir.

Bu barədə Trend-ə "Masdar" şirkətinin MDB regionu üzrə İnfrastruktur və investisiya şöbəsinin rəhbəri Məryəm Əl Mazruy deyib.

"Masdar"ın Azərbaycanda həyata keçirdiyi hər bir təşəbbüs 2030-cu ilə qədər bərpaulunan enerji potensialının üç dəfə artırılması üzrə milli məqsədə öz töhfəsini verir. Bu da həmin ilə qədər ölkənin bərpaulunan enerji tutumunun 30 faizinə çatmaq məqsədindədir. BƏƏ nümayəndə heyətinin bir hissəsi olaraq, əlbəttə ki, COP29-da iştirakımızı sobirsizliklə gözləyəcəyik", - deyərək bildirdi.

COP çərçivəsində Azərbaycan və "Masdar" arasında yeni sazişlərin bağlanması mümkünlüyündən danışan Məryəm Əl Mazruy qeyd edib ki, o, şəxsən irəliləyirdə və tərəflər arasında əlavə sazişlərin imzalanmasında maraqlı olacaq.

"Azərbaycan "Masdar" üçün əsas strateji bazarıdır. Biz 2018-2019-cu illərdə Energetika Nazirliyi ilə danışıqlara başlamışdıq və hazırda qüvvədə olan bir layihəmiz var. 230 MVt gücündə "Qaradag" Günəş-Elektrik Stansiyası layihəsi işə salındı və böyük uğur qazandı. "Masdar", Azərbaycanın Energetika Nazirliyi və "Azərenerji" arasında strateji əməkdaşlıq vasitəsilə biz bu uğuru genişləndirmək və inkişaf etdirməyə çalışırıq".

## "Yaşıl Könüllülər" adlı yeni layihə icra olunacaq

Azərbaycan Könüllülər İctimai Birliyi Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Yaşıl Könüllülər" adlı yeni layihə icra edəcək.

İctimai birlikdən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, layihənin məqsədi gənclər arasında ekoloji maarifləndirmə işini genişləndirmək, gəncləri ekolojiya sahəsində məlumatlandırmaçısı kimi formalaşdırmaqla birgə fəaliyyətə həvəsləndirmək, onları ətraf mühitin qayğısına qalmağa təşviq etməklə əsas vaxtların səmərəli keçirmələrini şərait yaratmaqdan ibarətdir. Eyni zamanda layihə 2024-cü ildə Azərbaycanda elan edilən "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" və COP29 kimi əhəmiyyətli tədbirlərin keçirildiyi vaxtda ətraf mühitin mühafizəsinə xidmət etməklə keçiriləcək tədbirlərə dəstək vermək məqsədindədir.

Layihə çərçivəsində dörd gün ərzində Bakıda 50-yə yaxın iştirakçıya "Ətraf mühitin mühafizə olunmasında gənclərin təşəbbüslərinin artırılması", "Gənclərin plastik tullantılara qarşı mübarizədə rolu" və digər istiqamətlərdə gənclər arasında ətraf mühit və məxfi ekoloji tendensiyaların sağlamlığa zərərli təsiri ilə bağlı maarifləndirmə işlərinin aparılması, həmçinin könüllülərin iştirakının stimullaşdırılması mövzularında görüşlər və praktiki məşğələlər təşkil ediləcək. Həmin mövzularda keçiriləcək seminarlarda ixtisaslaşmış ekspertlərlə görüşlər təşkil olunacaq. Layihə müddətində eyni zamanda "Gəlin, şəhərimizi təmiz saxlayaq" devisi altında təmizlik kampaniyası və infotur keçiriləcək.

Noyabrda Bakıda keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişiklikləri Üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) hazırlıqlar davam edir.

Konfransa olan maraq, iştirakçıların sayının getdikcə artması onu deməyə əsas verir ki, Bakıda iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə istiqamətində çox mühüm qərarlar qəbul olunacaq. Qlobal konfrans üçün Azərbaycan öz prioritetləri də var. Bu barədə iyulun 8-də COP29-la əlaqədar Təşkilat Komitəsinin beşinci iclasında məlumat verilib.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının rəhbəri, Təşkilat Komitəsinin sədri Samir Nuriyevin sədrliyi ilə keçirilən iclasda vurğulanıb ki, COP29-a hazırlıq prosesi Prezident İlham Əliyevin daimi nəzarəti altındadır.

Təşkilat Komitəsinin sədri Samir Nuriyev xatırladı ki, Prezident İlham Əliyev iyulun 4-də keçirilmiş "Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı plus" formatında tədbirə və iyulun 6-da Şuşada təşkil edilmiş Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə Azərbaycanın COP29 zamanı inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında körpü yaratmaq və konsensusa nail olmaq üçün səylərini əsirgəməyəcəyini vurğulayıb. Təşkilat Komitəsinin sədri əlavə edib ki, Şuşa Zirvə görüşündə qəbul olunmuş Qarabağ Bəyannaməsində qərarlaşdırılan digər ölkələrlə COP29-da real nəticələrin əldə edilməsi istiqamətində Azərbaycanın ardıcıl səylərini dəstəkləyiblər. Samir Nuriyev Azərbaycan Prezidentinin Liderlər Sammitinə dəvətini

## Azərbaycanın COP29 prioritetləri

Konfransın tematik günlərinin bölgüsü də aparılıb



cavab olaraq tədbirdə iştirak edəcək dövlət və hökumət başçılarının sayının artdığını bildirdi. O, sammitə böyük marağın ölkəmizə hörmət, Azərbaycanın nəhəng beynəlxalq tədbirləri yüksək səviyyədə təşkil etmək qabiliyyətinə inamın və "yaşıl keçid"lə bağlı qəti siyasi iradəsinə etimadın müvafiq olduğunu vurğulayıb.

Prezident Administrasiyasının rəhbəri bildirdi ki, Azərbaycan Hökuməti ilə BMT-nin İqlim Dəyişiklikləri Üzrə Çərçivə Konvensiyasının Katibliyi arasında imzalanacaq "Ev Sahibi Ölkə" sazişinin yekun mövafiqi dövlət qurumlarının rəyləri nəzərə alınmaqla yaxın zamanlarda hazırlanacaq. Təşkilat Komitəsinin sədri 2024-cü il iyulun 3-13-də keçiriləcək Bonn iqlim konfransından sonra Azərbaycanın COP29 sədrliyinin aktiv mərhələsinə qədəm qoyduğunu qeyd edib.

Azərbaycanın COP29 prioritetləri barədə danışan Samir Nuriyev müxtəlif dövlət qurumlarının təklifləri əsasında, eləcə də BMT və digər beynəlxalq qurumlarla intensiv müzakirələr nəticəsində 14 təşəbbüsdən ibarət ilkin təkliflər siyahısının hazırladığını bildirdi.

Samir Nuriyev qeyd edib ki, artıq BMT ilə razılaşdırılmaqla COP29-un tematik günlərinin bölgüsü aparılıb.

Azərbaycanın iqlim dəyişikliklərinə qarşı mübarizədə dövlətlərlə yanaşı, qeyri-hökumət təşkilatları, beyin mərkəzləri ilə də əməkdaşlıq açıq olmasına toxunan Samir Nuriyev vurğulayıb ki, bir sıra nüfuzlu aqonbi şəxslərdən ibarət COP29 Beynəlxalq Məşvərət Komitəsinin yaradılması istiqamətində işlər yekunlaşmaqdadır.

Ümumiyyətlə, COP29 kimi qlobal tədbirin Bakıda keçirilməsi ilə bağlı qərarın qəbul edilməsi bir daha onu təsdiq edir ki, Azərbaycan beynəlxalq aləmdə yüksək nüfuzlu malik olan dövlətlərin sırasında yer alıb.

Prezident İlham Əliyevin də dedi ki, COP29 qarşısında Azərbaycanın etibarlı tərəfdaş ölkə kimi dünyada açıq təşəbbüslərinin açıq məkanına çevrilməsini şərtləndirməklə, gələcək yeni enerji proqramlarında bölgənin aparıcı sərmayə nöqtəsinə çevrilməsini də təmin edəcək. Bu Zirvə konfransı dünya ictimaiyyətinin diqqətini iki həftə ərzində ölkəmizə və ölkəmizə vasiyyətə Cənubi Qafqaza yönəl-

məsinə imkan yaradacaq. Neçə illərdə ki, Avropanın enerji təhlükəsizliyində əhəmiyyətli rol oynayan Azərbaycan COP29-un nüfuzlu platforması çərçivəsində beynəlxalq birliyə, tərəfdaş olan qardaş və dost ölkələrlə yanaşı, bədxahlara da göstərə biləcək ki, alternativ enerji ilə bağlı layihələr və "yaşıl enerji"nin dünya bazarına nəqli Azərbaycanın enerji siyasətində prioritet sahələrdən biridir.

Bu mötəbər tədbirin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili"ndə keçirilməsi nəticəsində Azərbaycan özüün ən məşhür tərəflərini dünyaya çatdıracaq. Ölkəmiz həmçinin həmin istiqamətlər üzrə yaxın bir neçə 10 illiyə hesablanmış enerji siyasətini formalaşdırılması üçün çox əlverişli imkanlar qazanacaq.

Əlbəttə ki, Azərbaycanın öz üzərinə düşən vəzifəni layiqincə yerinə yetirəcəyi və COP29-u ən yüksək səviyyədə keçirəcəyi heç kimdə şübhə doğurmur. Azərbaycanın əvəhəbətliyi edəcəyi COP29 iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı yeni yanaşmaların yaranmasına və müxtəlif maraqlı tərəflər arasında əməkdaşlığa da imkan verəcək, iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizədə yeni qlobal təşəbbüslər meydana çıxacaq.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,  
"Azərbaycan"

Miras JİYENBAYEV: "Qazaxıstan Bakıda keçiriləcək COP29 konfransına hazırlığı böyük maraqla izləyir"

"Azərbaycan Qazaxıstan üçün dost ölkədir, bunu ən yüksək səviyyədə tez-tez baş verən təmaslar təsdiqləyir".

Bu barədə AZƏRTAC-ə "Maqsut Narikbayev University" MIND elmi-analitik mərkəzinin xarici siyasət və beynəlxalq tədqiqatlar proqramının rəhbəri Miras Jiyenbayev bildirdi.

O vurğulayıb ki, hər iki ölkə türk dünyasının tarixi və müasir inkişafı ilə bağlı oxşar baxışları bölüşür.

"Ölkəmizi təkcə ümumi tarix və mədəniyyət deyil, həm də mühüm iqtisadi perspektivlər birləşdirir. Qazaxıstan və Azərbaycan müxtəlif sahələrdə, o cümlədən enerji, nəqliyyat və innovasiyalarda fəal əməkdaşlıq edirlər", - deyərək Jiyenbayev qeyd edib.

Ekspert bildirdi ki, Qazaxıstan Bakıda keçiriləcək COP29 konfransına hazırlığı böyük maraqla izləyir və bu mühüm beynəlxalq tədbirdə ən yüksək səviyyədə fəal iştirak etməyə hazırdır.

"Biz bu mühüm tədbirin Bakıda keçirilməsi ilə əlaqədar gündəmlə bağlı azərbaycanlı qardaşlarımızla konstruktiv şəkildə qarşılıqlı fəaliyyət göstərməyə hazırıq", - deyərək əlavə edib.

İkiterəfli münasibətlərin perspektivlərindən danışan ekspert onların daha da möhkəmlənməsinə əminliyini bildirdi. "Biz Azərbaycan və Qazaxıstanın yaxınlaşmasında mühüm və simvolik addımlar görürük. Məsələn, Azərbaycan lideri Astanada "ŞƏT+" formatında keçirilən görüşdə şəxsən iştirak edib, bununla da Qazaxıstan simvolik dəstək verib. Bu jest ölkəmizə arasında qarşılıqlı münasibətlərin və ikiterəfli dialoqun yüksək səviyyədə olduğunu nümayiş etdirir. Bundan əlavə, o, "ŞƏT+" çərçivəsində Qazaxıstan təşəbbüslərini dəstəkləyərək, bu misilsiz qarşılıqlı etimad səviyyəsini çoxtərəfli formata keçirməyə hazır olduğunu nümayiş etdirir", - deyərək vurğulayıb.

## Naxçıvanda enerji istehsalında "yaşıl enerji"nin payı 70 faizi ötür

Cari ilin iyun ayında Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Energetika Xidmətinin istismar sahəsində olan elektrik stansiyalarının texniki-iqtisadi göstəriciləri açıqlanıb.

Xidmətdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, cari ilin iyun ayında istehsal olunan ümumi elektrik enerjisinin 70,4 faizi alternativ və bərpaulunan enerji mənbələrinin payına düşüb.

Qeyd edək ki, bu göstərici cari ilin may ayında 92,5 faiz olub. Məlumat üçün bildirdik ki, su-elektrik stansiyaları daxil olmaqla bərpaulunan enerji mənbələri üzrə elektrik stansiyalarının generasiya gücü 107,8 MVt-dır ki, bu da ümumi gücün təxminən 44,04 faizini təşkil edir. İstehsal olunan elektrik enerjisi istilik elektrik stansiyalarında (IES) 13 677 000 kilovat-saat, su-elektrik stansiyalarında (SES) 26 227 797 kilovat-saat, digər alternativ və bərpaulunan mənbələri üzrə isə 6 289 209 kilovat-saat olub. 2024-cü ilin altı ayı ərzində şinə buraxılan elektrik enerjisi 221 597 860 kilovat-saat olmaqla, 2023-cü ilin müvafiq dövrü ilə (42 036 701 kilovat-saat) müqayisədə 179 561 159 kilovat-saat (23,41 faiz) artıb.

# COP29 ekoloji problemlərin həllinə töhfə verəcək

Bu ilin noyabrında 200 ölkənin yekdil dəstəyi ilə Bakıda keçiriləcək COP29 konfransı hazırda qlobal səviyyədə müzakirə olunan çox vacib bir mövzudur. COP iqlim dəyişikliyi ilə bağlı məsələlərin müzakirəsi və iqlim dəyişikliyi nəticəsində yaranan problemlərin qarşısının alınması və ya azaldılmasından ötrü effektiv tədbirlərin uzlaşdırılması üçün ən böyük və ən effektiv platformadır.

Ölkəmizin global və böyüyən təbii fəlakətlə mübarizədə liderlik nümayiş etdirdiyini görmək qürurvericidir. İqlim dəyişikliyi mahiyyətcə Yer in qlobal sisteminin müxtəlif hissələrində yeni enerji tarazlığına keçiddir. Azərbaycan enerjini və enerji sistemlərini tənzimləməkdə, irimiyəli enerji layihələrinin həyata keçirilməsində nümunəvi təcrübəyə, regional və global nəticələrə yönəlməmiş uzaqgörən liderlik üslubuna malikdir. Ona görə də Azərbaycanın COP-da liderliyi məntəqlidir, təbii ki, bu bəyət böyük fayda verəcəyi heç bir şübhə doğurmur. COP29 konfransına əvəhəbətliyini Azərbaycan üçün 2024-cü ilin ən mühüm hadisəsi və ölkənin "yaşıl iqtisadiyyat" a keçid strategiyasının məntəqi davamı kimi qiymətləndirmək olar. Bu missiyaya uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham

Əliyevin sərəncamı ilə 2024-cü il Azərbaycanda "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilib.

Azərbaycanın "yaşıl enerji"yə keçidlə bağlı təşəbbüsləri və layihələri ölkənin davamlı inkişafını təmin etmək və iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə aparmaq məqsədindədir. Bu təşəbbüslər müxtəlif sahələrdə həyata keçirilir və yenilənə bilən enerji mənbələrinə keçid, enerji səmərəliliyi, hətta yeni və tənzimləyici çərçivələr, beynəlxalq əməkdaşlıq və investisiyalar kimi bir neçə əsas istiqamətdə irəliləyir.

Azərbaycan "yaşıl enerji" iqtisadiyyatına verdiyi önəmli əməli fəaliyyətlər də sübut edir. Ölkəmiz bərpaulunan enerji mənbələri üzrə yüksək potensiala malikdir. COP29 əhəmiyyəti, miqyası və missiyasına görə digər tədbirlərdən fərqlənir. Tədbir müddətində Bakı dünyanın

müxtəlif ölkələrindən gəlmiş 70-80 min xarici qonağa evsahibliyi edəcək. Bu baxımdan COP29 Azərbaycan üçün həm də siyasi baxımdan böyük əhəmiyyət daşıyır. Dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin dedi ki, COP29-da Azərbaycan ev sahibi kimi körpülər yaradacaq.

"Azərbaycan Qərblə Qlobal Cənub arasında körpü rolunu oynamaq fikrindədir, o cümlədən "yaşıl enerji"yə keçid və iqlim dəyişikliyi ilə bağlı".

Hazırda Yer planetində həyatın gələcək tələyinə təsirlər ilə bağlı çoxlu məsul və qeyri-müəyyənlik var. İqlim dəyişikliyi problemi o qədər mürəkkəb, genişmiqyaslı və universal bir məsələdir ki, hətta onun sadəcə dərk edilməsi üçün müxtəlif sahələrdən olan mütəxəssislərin, alimlərin və qərarvericilərin birgə səyləri tələb olunur. İqlim dəyişikliyinə yaratdığı problemlər o qədər böyükdür və onların nəticələri potensial olaraq o qədər fəlakətli bir, başəriyyət hazırlıq halında heç vaxt bu cür və bu miqyasda ekzistensial təhlükə ilə üzləşməyib. Əsas məsələ ondan ibarətdir ki, bütün peşələrə mənsub və dünyanın hər bucağından olan elita-

lar iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə üçün birgə səylərə ehtiyac olduğu- na başa düşürlər.

Məlumdur ki, inkişaf etməkdə olan ölkələrin artıq üzvləşdiyi iqlim dəyişikliyinə qaçılmaz təsirlərinə və bu təsirlərin aradan qaldırılması üçün maliyyə və digər dəstəyə ehtiyac var. Bu dəstək olmadan inkişaf etməkdə olan ölkələr təmiz enerji mənbələrinə keçid edə, qlobal karbon qazı ifrazını azalda bilməzlər. COP29 konfransı iştirakçı ölkələr üçün yeni öhdəliklər götürmək və iqlim böhranını həll etmək üçün konkret addımlar atmağa bir fürsət olacaq. Azərbaycanın prioritetləri arasında həm də iqlim dəyişikliyinə məxfi təsiri səbəbindən ekzistensial təhlükə ilə üzləşən inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətlərinə dəstək yer alır. Azərbaycan inkişaf etməkdə olan kiçik ada dövlətləri üçün xüsusi texniki yardım fondunun yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış edib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iyulun 4-də Qazaxıstanın paytaxtı Astana şəhərində keçirilən "ŞƏT plus" formatında görüşdə çıxışında deyib: "Biz dünyada ən böyük beynəlxalq tədbir olan COP29-un

keçirilməsinə hazırlıq istiqamətində ŞƏT ilə işi davam etdirəcəyik. Mən artıq ŞƏT-ə üzv dövlətlərin liderlərinə rəsmi dəvət məktubları ünvanlaşmışam və həmkarlarımı noyabrda Bakıda görüşməyə ümid edirəm. Biz Bakıda keçiriləcək COP29 çərçivəsində inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələr arasında körpü yaratmaq üçün səylərimizi əsirgəməyəcəyik və inkişaf etməkdə olan ölkələrin legitim maraqlarını nəzərə alaraq razılaşmanın əldə edilməsinə çalışacağıq".

COP29 konfransı Azərbaycanın beynəlxalq arenada ekoloji problemlərə qarşı mübarizədə daha fəal iştirak etməsinə birnəməli olaraq geniş imkan yaradacaq. Ölkəmizin digər dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığını gücləndirərək, yeni texnologiyalar, investisiyalar və bilik mübadiləsi sahəsində imkanlar açacağı qəti şübhə doğurmur. Ümumilikdə COP29 tədbiri ölkəmizin ekoloji problemlərinin həlli istiqamətində atacağı addımları daha təsirli və dayanıqlı edəcək.

Elşən QƏNİYEV,  
"Azərbaycan"



## İŞİMİZ, GÜZƏRANIMIZ

Energetika sahəsində  
əməkdaşlıq dəstəklənilir

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov və energetika naziri Parviz Şahbazov Səudiyyə Ərəbistan Krallığının energetika naziri şahzadə Əbdüləziz bin Salman Əl-Səud ilə görüşüblər.

İqtisadiyyat Nazirliyindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, videokonfrans formatında keçirilən görüşdə energetika sahəsində fəal əməkdaşlığın dəstəklənməsi, "yaşıl enerji"yə keçid sahəsində davam edən layihələr və potensial addımlar istiqamətində birgə fəaliyyət nəzərdən keçirilib. Görüşdə enerji keçidi dövründə səmərəliliyin artırılması, ölkələr arasında birgə layihələrin dəstəklənməsi və investisiya əməkdaşlığının genişləndirilməsi kimi məsələlər müzakirə olunub.

## Belçika şirkəti Azərbaycan bazarına maraq göstərir

Belçikann "Le Pain Quotidien" çörəkçi-kafelər şəbəkəsi Azərbaycanda öz müəssisələrinin açılması üçün SINTEKS şirkətlər qrupu ilə "master franşayzinq" müqaviləsi bağlayıb. AZƏRTAC bu barədə "Verdict Food Service" portalına istinadla xəbər verir.



Tərəfdaşlıq çərçivəsində brend çörəkçi məhsulları və restoran konsepsiyası təqdim ediləcək ki, onlardan birincisi - "Le Pain Quotidien" kafesi Bakıda açılacaq. Şirkət konkret buraxılış tarixlərini təqdim etmir, lakin bildiri ki, Azərbaycan bazarında daima onun global böyümə və inkişaf strategiyasında daha bir mühüm addım olacaq. Şirkətin LinkedIn sahifəsində dərc olunan yazıda belə deyilir: "İlk mərhələdə biz "Le Pain Quotidien" təcrübəsini Azərbaycan paytaxtına gətirmək üçün Bakıda bir neçə çörək sexi və restoran açmağı planlaşdırırıq. Biz SINTEKS şirkətlər qrupu ilə əməkdaşlıq etməkdən və yeni bazarı keyfiyyətə sadıqlığımızı nümayiş etdirməkdən məmnunluq".

"Le Pain Quotidien" belçikalı aspaş Alen Kumon tərəfindən təsis edilmiş beynəlxalq çörəkçi restoranları şəbəkəsidir. Hazırda Şəbəkənin rəhbəri də bu şəxsdir. Onun restoranların başlıca dekorasiya elementi əsas zəln ortasında dayanan uzun "aile taxta masası", ən populyar məhsulu isə restoranda bişmiş çörək məmulatıdır.

"Verdict Food Service" qida xidməti sahəsində 40-dan çox B2B saytı birləşdirən global platformadır. Onun auditoriyasına bütün dünyada gastronomiya sahəsində çalışan 55 milyondan çox mənecer, mütəxəssis, ekspert, influencer və digər peşəkarlar daxildir.

Bir neçə gün əvvəl Şuşada imzalanan "Türk Dövlətləri Təşkilatının qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün Qarabağ Bəyannaməsi"ndə iqlim dəyişikliyi və bərpaolunan enerji məsələləri də özünə geniş yer alıb. Sənəddə iqlim dəyişikliyi və onun türk dövlətlərinin dayanıqlı inkişafına təsirlərinə birgə iqlim fəaliyyəti yolu ilə cavab verilməsində daha sıx əməkdaşlığın zəruriliyi vurğulanıb.

Bəyannamədə bərpaolunan enerji və enerji səmərəliliyi sahələrində əməkdaşlığın inkişafı da daxil olmaqla türk dövlətləri arasında enerji sahəsində strateji tərəfdaşlığın əhəmiyyəti vurğulanır və Azərbaycan-Qazaxıstan-Özbəkistan enerji sistemlərinin qarşılıqlı əlaqələndirilməsi layihəsində ("Yaşıl dəhliz") son inkişafın əldə edilməsi.

Xatırladaq ki, hələ keçən ilin noyabr ayında Bakıda, İqtisadiyyat Nazirliyində keçirilən üçtərəfli görüşdə Mərkəzi Asiya ölkələrinin Azərbaycan erazisi ilə Avropaya elektrik enerjisinin ixracı perspektivləri müzakirə edilmişdir. Tərəflər elektrik enerjisinin ixracı ilə bağlı birgə müəssisənin yaradılması və layihənin iqtisadi əsaslandırılmasına hazırlıq üzrə razılığa gəlmişlər. Azərbaycan, Özbəkistan və Qazaxıstanın iqtisadiyyatı və energetika nazirlərinin iştirakı ilə keçirilən həmin görüşdə qeyd edilmişdi ki, üç ölkənin bərpaolunan enerjinin inkişafı və ixracı ilə bağlı yürütdüyü siyasət Azərbaycan Mərkəzi Asiya ölkələrinin Avropaya elektrik enerjisinin təchizi üzrə körpü rolunu oynamağa imkan verir. Belə ki, Azərbaycan Gürcüstan, Rumiya və Macarıstanla birgə 4 QVt elektrik enerjisinin ixracına xidmət edəcək Xəzər dənizi-Qara dəniz-Avropa enerji dəhlizinin yaradılması üzərində işləyir. Daha 1 QVt "yaşıl enerji"nin Naxçıvan-Türkiyə-Avropa marşrutu ilə naqli nəzərdə tutulub.

Görüşdə bildirilmişdi ki, Qazaxıstan və Özbəkistanın həmin dəhlizlərdə çıxış əldə etməsi bu ölkələrin elektrik enerjisi bazarlarının inkişafı, "yaşıl hidrogen" in, ammoniakın istehsalı və texnologiyaların inkişafı üçün əhəmiyyətli addımlardır. Tərəflər Azərbaycanın region ölkələrinin enerji sistemini gücləndirəcək inkişafı üzrə səylərin koordinasiyası və sinxronlaşdırılması ilə bağlı təşəbbüsü, eləcə də təmiz elektrik enerjisinin üçüncü ölkələrin bazarlarına təchizatı istiqamətində qarşılıqlı səylərini təqdim etmişlər. Nazirlər ölkələrin bərpaolunan enerji üzrə potensialını qeyd edərək, alternativ mənbələrdən alınan elektrik enerjisinin Avropaya ixracı ilə bağlı layihəyə qoşulmağa hazır olduqlarını bildirmişlər və görüşün nəticəsi kimi Birgə Kommünike imzalanmışdır.



## Türk dövlətlərinin "yaşıl enerji" əməkdaşlığı daha da genişlənəcək

Qarabağ Bəyannaməsindəki çağırışlardan biri də məhz budur

Həmin hadisədən bir ay sonra isə Bakıda Azərbaycan, Özbəkistan və Qazaxıstan arasında Mərkəzi Asiyada ölkələrin erazisi ilə Avropaya elektrik enerjisinin ixracı perspektivlərinin müzakirə olunduğu üçtərəfli görüşün nəticəsi kimi Birgə Kommünike qəbul edildi. Bu sənəddə bərpaolunan enerji mənbələrinə fokuslanan enerji mübadiləsi, "yaşıl hidrogen" və "yaşıl ammoniak" in inkişafı və ixracı, müvafiq infrastrukturun yaradılması sahəsində əməkdaşlıq kimi məsələlər əks olundu. Sənədə əsasən, tərəflər elektrik enerjisinin ixracı ilə bağlı birgə müəssisənin yaradılması və layihənin iqtisadi əsaslandırılmasına hazırlıqla bağlı razılığa gəldilər. Birgə Kommünikeyə uyğun olaraq regionda üçüncü ölkələr bu layihədə iştirak edə bilərlər.

Nazirlər bu dəfə də ölkələrin bərpaolunan enerji sahəsində potensialını vurğulayaraq alternativ mənbələrdən alınan elektrik enerjisinin Avropaya ixracı layihəsinə qoşulmağa hazır olduqlarını bir daha qeyd etdilər. Bu kontekstdə Azərbaycanın enerji sistemində inteqrasiya edildən sonra Qara dəniz dibi ilə yüksək gərginlikli xətlərin çəkilməsi imkanlarının aradılmasına maraq ifadə olundu. Onlar həminin təsdiqləndiyi ki, "yaşıl enerji"nin ötürülməsi layihəsinin inkişafı iştirakçı ölkələrin iqtisadiyyatları və enerji sistemləri arasında əlaqələri daha da gücləndirəcək, milli enerji sənayeyinə yeni təkan verəcək.

Məlum olduğu kimi, Prezident İlham Əliyevin Qarabağı və Şərqi Zəngəzuru, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikasını "yaşıl enerji" zonası elan etməsi bu diyarların həmin sahədəki potensialından səmərəli istifadə

olunması üçün geniş perspektivlər açıq. Konkret olaraq Naxçıvan MR-in 5 QVt "yaşıl enerji" mənbələri potensialı ilə enerjinin bu növünün ixracatçılarına çevrilməsi də hədəflənib.

Bu istiqamətdə Azərbaycan-Türkiyə Enerji Forumu möhkəm platforma təşkil edir. İlk dəfə 2021-ci ildə Bakıda təşkil olunan bu forum iki qardaş ölkə arasında enerji sahəsində əməkdaşlığı inkişaf etdirmək məqsədi daşıyır. Əsasən "yaşıl enerji" konsepsiyası çərçivəsində formalaşdırılan platforma enerji sahəsində əməkdaşlığın müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəldilməsini qarşıya qoyur. Növbəti dəfə - 2022-ci ildə Türkiyədə keçirilən foruma üçüncü dəfə keçən ilin payızında Naxçıvan evsahibliyi etdi. Bu mühüm tədbir regionun "yaşıl enerji" mənbələrini bir daha təhlil etmək, qarşılıqlı əməkdaşlıq imkanlarının genişləndirilməsinə nail olmaq baxımından böyük rol oynayır.

2023-cü il sentyabrın 25-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan İğdir-Naxçıvan qaz korridorinin təməlinin qoyulması mərasimində iştirak edərkən dövlətimizin başçısı demişdir: "Bir neçə gündən sonra, daha doğrusu, üç gündən sonra Naxçıvanda Türkiyə və Azərbaycanın vətənləri şəxslərinin, beynəlxalq təşkilatların iştirakı ilə Türkiyə-Azərbaycan III Enerji Forumu keçiriləcəkdir və əminəm ki, bu forumun nəticələri uğurlu olacaq. Naxçıvanın qazı, nefti olmasa da, günəşi var və Naxçıvanın günəş elektrik stansiyalarının inşası ilə bağlı bizim böyük planlarımız var. Bu planlar gerçəkləşsə, Naxçıvan "yaşıl enerji" zonasına çevrilə bilər. Çünki burada həm günəş, həm külək, cəmi

z zamanda su-elektrik stansiyalarının inşası üçün böyük potensial var və gələcəkdə Naxçıvandan Türkiyəyə ən azı 1000 meqavat həcmində "yaşıl enerji" ixracı da mümkün olacaqdır".

Bu görüşdə "Azərbaycan Respublikasında və Türkiyə Respublikasında bərpaolunan enerji mənbələrindən istehsal olunan elektrik enerjisinin ötürülməsi sahəsində Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi və Türkiyə Respublikasının Energetika və Təbii Sərvətlər Nazirliyi arasında əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu" da imzalandı. Beləliklə, Azərbaycan və Türkiyə arasında enerji sahəsinin daha da inkişaf etdirilməsi ilə yanaşı, Naxçıvan Muxtar Respublikasının da "yaşıl enerji" dəhlizi üçün əhəmiyyəti bir daha ortaya qoyuldu.

Məhz Azərbaycan-Türkiyə III Enerji Forumunda vurğulandı ki, külək və günəş enerjisi üzrə 1500 MVt-lik istehsal güclərinin yaradılması və onun ən azı 1000 MVt-ün ixrac edilməsi planları çərçivəsində beynəlxalq enerji şirkətləri ilə əməkdaşlıq Naxçıvan "yaşıl enerji"nin istehsalı, ixracatçı mənbəyinə və tranzit məkanına çevirəcək. Bu xüsusda "yaşıl enerji" layihələrinin reallaşdırılması ilə bağlı planlar diqqətə çatdırıldı.

Təsədüfi deyil ki, keçən ayın əvvəlində keçirilən Bakı Enerji Həftəsində də həmin mövzuya geniş toxunuldu. Türkiyə Respublikasının energetika və təbii sərvətlər naziri Alparslan Bayraktar tədbirin açılış mərasimindəki çıxışında dedi: "Biz Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə sıx əməkdaşlıq edirik. Məqsədimiz burada - Naxçıvan ilə Türkiyə

arasında qarşılıqlı enerji bağlantısı imkanlarını artırmaqdır. Bu investisiyaların yerləşdirilməsi ilə daha çox yeni "yaşıl enerji"ni təmin edərək bunları Türkiyə bazarına nəql edə bilərik. Çıxışı yekunlaşdırmazdan əvvəl bildirmək istəyirəm ki, Türkiyə bu istiqamətdə enerji layihələrinin regionda əsas vasitəçisi kimi çıxış edir. Belə ki, Türkiyə Şərqi Qərbi arasında unikal mövqədə yerləşir. Düşünürəm ki, regional əməkdaşlığı daha da təşviq etməklə, enerji təhlükəsizliyini prioritet kimi görməklə biz dayanıqlı və dinamik enerji landşaftı qura bilərik ki, bu da gələcək nəsillərə xidmət edə bilər".

Energetika Nazirliyi yanında Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin direktor müavini Kamran Hüseynov Bakı Enerji Həftəsinin forum hissəsindəki çıxışında bildirdi ki, Naxçıvandan, əsasən yeni günəş-elektrik stansiyalarının Türkiyəyə və sonra da ola bilsin ki, Avropaya elektrik enerjisi ixrac etmək planlaşdırılır. Energetika Nazirliyi Naxçıvan MR-də bərpaolunan enerji mənbələrinin yaradılmasına xarici şirkətləri cəlb edir.

Qarabağ Bəyannaməsində də məhz türk dövlətlərində bərpaolunan enerji potensialından, üzv dövlətlər arasında və üçüncü ölkələrə bərpaolunan mənbələrdən də daxil olmaqla elektrik enerjisinin ixracı və ticarəti üçün geniş enerji sistemlərinin inkişafı imkanlarının istifadəsi məqsədilə onların enerji sistemləri arasında enerji inteqrasiyası və qarşılıqlı əlaqəsi üzrə sıx əməkdaşlığa çağırışlar edilmişdir.

Flora SADIQLI,  
"Azərbaycan"

Azərbaycan Avrasiya iqtisadi  
məkanında önəmli ölkəyə çevrilib

Azərbaycanın ŞƏT-də iştirakı bu təşkilatın gücünə güc qatacaq. Ölkəmiz güclü iqtisadi imkanlara və strateji coğrafi mövqeyə malikdir. Azərbaycan dünyanı ən önəmli iki beynəlxalq ticarət marşrutunda qovşaq ölkədir. Məlum olduğu kimi, hazırda Qərbi Şərqi qlobal əlaqədə gedən mübarizənin önündə qlobal ticarət marşrutlarına nəzarətli olmaq keçirilməlidir. Bu üzdən dünyada proseslərin kimin xeyrinə həll olunması Azərbaycanın tutduğu mövqedən asılıdır.

Prezident İlham Əliyev "ŞƏT plyusu" formatında keçirilən görüşdə Azərbaycanın beynəlxalq ticarət marşrutlarında tutduğu önəmli mövqeyi barədə demişdir: "Şərqi-Qərbi" və "Şimal-Cənub" naqliyyat dəhlizləri üzrə qarşılıqlı fəaliyyət Azərbaycan ilə ŞƏT-ə üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığın vacib sahəsini təşkil edir. Coğrafi mövqeyi və naqliyyat infrastrukturuna qoyulmuş böyük sərmayələr Azərbaycanı Avrasiyanın naqliyyat-logistika qovşaqlarından birinə çevirmək imkanı verir. Orta dəhlizin tərkib hissəsi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun illik ötürülməsi qabiliyyəti Azərbaycanın sərmayələri hesabına 1 milyon tondan 5 milyon tona qədər artıb. Bir tərəfdən bizimlə Orta dəhlizin rəqəmsallaşması üzərində işləyirik. Bundan başqa, Azərbaycan Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının illik ötürülməsi qabiliyyətini ildə 15 milyon tondan 25 milyon tona qədər artırmaq niyyətindədir".

Bununla yanaşı, dövlət başçısı vurğuladı ki, ölkəmiz "Şimal-Cənub" naqliyyat marşrutunda önəmli ölkə statusundadır. Bildirdi ki, Azərbaycan bu dəhlizlə yüklərin ildə 15 milyon tona qədər artırılması üzərində işləyir, ancaq bununla kifayətlənmir, zərurət yaranarsa, bu, 30 milyon tona qədər artırılacaq.

Xatırladaq ki, ŞƏT regional təşkilatı kimi 1996-cı ildə Çin, Rusiya, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Tacikistan tərəfindən yaradılıb. Ancaq bu təşkilat qısa bir zamanda digər ölkələr də özünü cəlb edə bilib. Belə ki, sonradan bu təşkilat Hindistan, Pakistan, İran və Belarus da qoşulub. Ancaq təşkilatla əməkdaşlıq edən ölkələrin sayı bununla bitmir. Təşkilatın 2 müşahidəçi və 14 dialoq tərəfdaşı var.

Təşkilat regional iqtisadi birlik kimi yaranarsa da, qlobal təşkilatla çevrilmək üzrədir. ŞƏT-i əhatə edən ölkələrdə dünya əhəlinin 40 faizi yaşayır. Bu, ilk növbədə böyük bazar və işçi qüvvəsi deməkdir. Digər tərəfdən təşkilatla üzv və əməkdaşlıq edən ölkələr qlobal səviyyədə iqtisadi və maliyyə resurslarından birinə çevrilmək imkanı verir. Orta dəhlizin tərkib hissəsi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun illik ötürülməsi qabiliyyəti Azərbaycanın sərmayələri hesabına 1 milyon tondan 5 milyon tona qədər artıb. Bir tərəfdən bizimlə Orta dəhlizin rəqəmsallaşması üzərində işləyirik. Bundan başqa, Azərbaycan Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının illik ötürülməsi qabiliyyətini ildə 15 milyon tondan 25 milyon tona qədər artırmaq niyyətindədir".

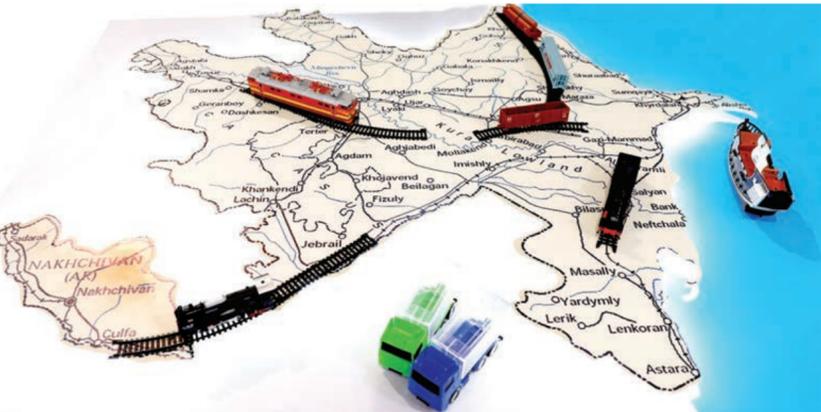
Bununla yanaşı, dövlət başçısı vurğuladı ki, ölkəmiz "Şimal-Cənub" naqliyyat marşrutunda önəmli ölkə statusundadır. Bildirdi ki, Azərbaycan bu dəhlizlə yüklərin ildə 15 milyon tona qədər artırılması üzrə işləyir, ancaq bununla kifayətlənmir, zərurət yaranarsa, bu, 30 milyon tona qədər artırılacaq.

malışır. Eyni zamanda dünyanın strateji resurslarında payda bu ölkələrə önəmli rol oynayır. Belə ki, dünyada mövcud olan neft ehtiyatlarının 20 faizi, qaz ehtiyatlarının isə 44 faizi təşkilatla üzv ölkələrə məxsusdur.

Azərbaycan ŞƏT üzvü olmasa da, təşkilatda birləşmiş ölkələrdə sıx əməkdaşlıq edirik. Mütəxəssislərin hesablamalarına görə, cari ildə Azərbaycanın ŞƏT-in üzvü, müşahidəçi və dialoq tərəfdaşları ilə ticarət dövriyyəsinin həcmi 20 milyard dollardan çox olmağı gözlənilir. Azərbaycan xarici ticarətdəki 4 əsas partnyorundan 3-ü, yəni Rusiya, Çin və Türkiyə ŞƏT-in üzvü və dialoq tərəfdaşlarıdır.

Prezident İlham Əliyevin apardığı iqtisadi siyasətin əsas prinsipi bütün tərəflərə Azərbaycanın milli maraqlarına uyğun əməkdaşlıq etməkdir. Ölkəmiz hazırda Qərbi Şərqi qlobal iqtisadi maraqları çərçivəsində tərəfdaşlığı genişləndirir. Azərbaycan bir tərəfdən Avropanın təbii qazla təminatında önəmli rol oynamaqla yanaşı, onun "yaşıl enerji" təchizatında da əsas ölkə olmağa çalışır. Digər tərəfdən, Orta dəhliz və "Şimal-Cənub" marşrutunda açar ölkə kimi dünya ticarət yollarında da önəmli statusa sahibdir. Prezident İlham Əliyevin apardığı çoxvektorlu siyasət ölkəmizin beynəlxalq aləmdəki nüfuzunu artırır. Bu uzaqgörən siyasətin nəticəsidir ki, bir çox regional və global məsələlərin həllində ölkəmizin royu nəzərə alınır.

Rüstəm KAMAL,  
"Azərbaycan"



Bu gün dünyada baş verən global proseslərə sovetlər birliyinin dağılması və Çin iqtisadi yüksəlişi, həmçinin onun siyasi ambisiyalarının yaranması kontekstində baxmaq lazımdır. Belə ki, sovetlər birliyinin dağılması və Rusiyanın zəifləməsi Qərbi Şərqi hökmranlıq etməyə imkan verdi.

Qərbi Şərqi firsəti düzgün qiymətləndirmədi. Yeni bu imkandan dünyanı ədalətli idarə etmək üçün istifadə etmədi. Onun haqlı və haqsız tələblərini həmin böyük dövlətin istədi. Belə hal isə dünyanı əksər ölkələrində haqlı narazılığa səbəb oldu. Biz ölkə olaraq 30 illik işğal dövründə Qərbi Şərqi məzəzi qalanla işğalçıya eyni münasibət göstərdiyinin canlı şahidiyik. 44 günlük Vətən müharibəsindəki tarixi Zəfərimizdən sonra bir əvvəlki kimi diplomatik ibarətlərlə maskalanan mövqə əvəzinə açıq diplomatıyanın şahidi olduq. Qərbi fikrinə, belə çıxır ki, bizim tarixi torpaqlarımızı işğaldan azad etməyə haqqımız yox imiş və nöyi necə etmək üçün onlardan icazə almalıy-

dıq. Prezident İlham Əliyev dəfələrlə çıxışlarında Qərbi Şərqi standartlara sığınmayan siyasətini və qəbul edilmiş beynəlxalq qanunları heçə saymadığını haqlı olaraq tənqid etmişdir.

Artıq dünyada bu peşeslərin nəticəsi olaraq ciddi qitələşmə prosesi gedir. Bunun üçün də dövlətlər yeni regional təşkilatlar yaradıb birləşməyə üstünlük verirlər. Həmin təşkilatlar Qərbi Şərqi firsətlərini təşkilatların tamamilə fərqlənir. Məsələn, Avropa İttifaqı bir xristian təşkilatıdır. Şərqi Şərqi Şərqi Təşkilatı barəsində bunu demək olmaz. Bu təşkilatda birləşən ölkələr müxtəlif dini konfessiyalara və etnik köklərə məxsusdur və qeyd edilən əlamətlərə görə, ayrı-seçkilik etmirlər. Məlumdur ki, yarımdəniz çox bir dövrdə müxtəlif bəhanələrlə Türkiyəni Avropa İttifaqına üzv qəbul etmirlər. Səbəb kimi müxtəlif bəhanələr göstərilə də, həminə məlumdur ki, burada əsas məsələ din faktorudur. Bəzi Avropa siyasətçiləri bunu gizlətmirlər və açıq-şərtlə məsələnin dinlə bağlı olduğunu söyləyirlər. Qərbi apardığı belə ikili standartlar dünyanı bir çox ölkəsində

haqlı narazılıq yaratdığı üçün bərabərliyə qovşaq əməkdaşlığa üstünlük verən yeni təşkilatlar yaratmağa sövq edir. Şərqi Şərqi Şərqi Təşkilatı bu prinsipləri rəhbər tutduğu üçün qısa bir zamanda ona bir çox dövlətin qoşulmasına səbəb oldu.

Azərbaycan son dövrlər bu təşkilatla əməkdaşlığa xüsusi önəm verərək onun fəaliyyətində yaxından iştirak edir. Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev ŞƏT-in hazırkı sədri kimi Prezident İlham Əliyevi Zirvə görüşünə dəvət etmişdir. Tədbirdən əvvəl dövlətimizin başçısının Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevlə və Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpinlə görüşü istər regional, istərsə də global baxımdan xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

Avrasiya regionunda Rusiyadan sonra CXR-lə də strateji əməkdaşlıq bəyannaməsinin imzalanması tarixi hadisədir. Bir sözlə, Azərbaycan dünyanı ən böyük iqtisadiyyatına malik Çinlə strateji tərəfdaş oldu. Hansı ki, dünya iqtisadiyyatının ağırlığı Qərbdən Şərqi, yəni Çinə keçir və bu ölkə global problemlərin həllində söz sahibinə çevrilir.



# Vətən deyəndə...



## ● Qarabağ Azərbaycandır!

## Döyüş meydanlarının qəhrəman oğulları

Müharibə ölüm-itim, qan-qada, göz yaşı, yerlə yeksan edilmiş şəhərlər, kəndlər, yandırılmış evlər deməkdir. Qarabağ uğrunda qanlı döyüşlər başlanan gündən Azərbaycan Ordusu uğurlu əks-həmlələri ilə xalqımızı sevindirir-sevindirir torpaqlarımızı erməni işğalçılarından təmizləyərkən bunu göz önünə almışdır.

Geri çəkildikcə döyüş meydanlarında düşməndən qanlı-qadalı izlər qalırdı. Gərgin savaqlar zamanı cəsur hərbiçilərimiz dəqiq atəş zərbələri ilə qəsbkarların həm döyüş texnikalarını, həm də canlı qüvvəsini məhv etdilər. Demək olar ki, hər gün hərbiçilərimiz cəbhədə qəsbkarların on-on beş zirehli texnikasını, hətta S-300 raket komplekslərini vurub sradan çıxarırdılar. Zabit və əsgərlərimiz hansı dağa, dərəni aşıb qabağa gədirdilərsə, düşmənin orada tanklarını, toplarını gizlətdiyini görürdülər və sərrast atəşlə onları vururdular. Yağlar 30 ildən bəri ehtiyat qüvvə yığırmışlar, növbədən zirehli texnikalar alıb Qarabağda yerləşdirir, dərindən sığortalı və bunkerlər qazırmişlər. Elə bunlara güvənərək həyanət səsəndirir, əgər yenidən Qarabağ müharibəsi başlarsa, Azərbaycanın yeni ərazilərini işğal edəceklərini deyirdilər. Amma cəsur Azərbaycan əsgərləri buna imkan verərdilər-mi? Qətiyyətlə vermədilər...

Ermənilərin uzun illər ərzində xərc çəkib aldıkları döyüş texnikalarının xeyli hissəsi şanlı Azərbaycan Ordusunun zabit və əsgərləri tərəfindən Vətən müharibəsində dəqiq atəş zərbələri ilə məhv edildi. Düşmənin döyüş texnikalarını məşəlik yerlərdə, qazmalarda gizlətməyə çalışsa da, məqsədinə çatma bilmədi. Harada gizlətmələrindən asılı olmayaraq, əsgərlərimiz düşmənin texnikalarını yerini müəyyən edərkən də dəqiq atəş zərbələri ilə küllünü göyə sovururdular. Beləliklə, qəsbkarların canlı qüvvəsi, ehtiyat silah-sursatı qısa müddətdən sonra tükenməyə başlayır. Qırx dörd gündən sonra işğalçı Azərbaycan əsgərlərinin qarşısında diz çökdülər.

Düşmənin geri çəkildikcə döyüş meydanlarında hom vurulmuş, həm də işlək vəziyyətində olan xeyli sayda zirehli və zirehsiz texnikalar atılıb qaldı. Texnikalarla bərabər yağlar döyüşçü yoldaşlarının meyitlərini də, yaralıları da qayıb tez bir zamanda aradan çıxdılar. Bu mənzərələri gördükcə qələbələrimize, uğurlarımıza sevinirdik. İyirmi səkkiz ildən çox torpaqlarımızı işğalda saxlayan erməni qəsbkarları qırx dörd gündən sonra məğlub oldular.



Cəbhə xəbərlərini ekran-da izləyərkən gördüyümüz bir mənzərədən heyrətə gəlirik. Yəqin ki, bunu çoxları görüb. Erməni komandanlığı döyüşlər zamanı fərarilik etməmələri üçün əsgərlərini postlara və avtomobillərin sükanlarına bağlamışdılar. Etiraf edək ki, bu günə qədər dünya müharibələrinin tarixində belə hadisə olmayıb. Axı hansı normal sərkərdə əsgərlərini sükana bağlayar? Yaxud hansı zabit əsgərləri

döyüş mövqeyinə zəncirləyər? Belə eybəcərliklər yalnız və yalnız ermənilərin ağına gələ bilər. Biz həmişə eşitməmiş və görmüşük ki, sərkərdələr döyüşlər zamanı az itki ilə böyük uğur qazanmağa çalışırlar. Nəyin bahasına olursa olsun, əsgərlərini saxlayırlar, onun ayağına daşın deyəsini belə istəmirlər.

Azərbaycan əsgəri Vətən müharibəsində düşmənin ordu-suna bir-birinin ardınca sarı-sarı zərbələr vurdu. Bu güclü, qarşılaşılmaz zərbələr nəticəsində erməni qəsbkarlarının minlərlə canlı qüvvəsi, zirehli texnikaları, top-tüfəngi məhv edildi. Xalqımıza böyük sevinc anları yaşadan bu gücün

qarış torpaqlarımızı işğaldan azad olunana qədər dayanmadı. Müzəffər ordumuz hər gün qəsbkarların başına od ələyə-ələyə yurdumuzu işğaldan azad etdi.

Döyüşmək istəməyən əsgərdən, döyüşçüdən qələbə, uğur gözləmək mümkün deyil. Amma erməni komandirləri posta, sənəyə höhrük-dikləri əsgərlərdən zəfər gözləyirdilər. Onların bu xəyalı da mif olaraq qaldı. Düşmənin lazımı gələrsə, bundan sonra da yalnız və yalnız Azərbaycan Ordusunun qələbələrini şahidlik edəcək.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,  
"Azərbaycan"

## ● Tarix yazan oğullar

## Cəsur komandir

Yolumuz "Qarabağ" ordenli şəhid mayor Rəhim Hüseynovun ata yurdu Zardab rayonunun Gəlmə kəndindədir.



yonlarının düşməndən azad edilməsində xüsusi qəhrəmanlıq göstərərək 20 oktyabr 2020-ci ildə şəhidlik zirvəsinə yüksəlib. Ölmündən sonra "Qarabağ" ordeni və "İgidliyə görə", "Cəbrayılın azad olunmasına görə", "Qubadlının azad olunmasına görə" medalları ilə təltif olunub. Şəhid Rəhim Hüseynov İkinci Fəxri xiyabanda dəfn olunub.

Rəhim Tanrı payı idi

"Rəhim anadan olana kimi 4 övladımız olsa da, onlar yaşamadılar. Dörd uşağın sonu Rəhim dünyaya gəldi. Həmişə deyirdi ki, mən Allah 4 uşağın sonu sizə mükafat olaraq verib. Görək elə yaşayam ki, mənimlə qürur duyayınız. Balam dediyi kimi də yaşadım. Vətənin də, bizim də başımızdı uca etdi". Göz yaşının içində boğulan anası Həqiqət xanım Rəhimli günləri xatırlayıb xatirələrini çözdü: "Rəhimin çox gözəl xasiyyəti var idi. Qarabağın azad olunacağına, vətənin bütövlüklə, ümumiyyətlə, gələcəyə çox ümidlə baxırdı. 2016-cı ilin Aprel döyüşlərində də iştirak etmişdi. Rəhim həmişə deyirdi ki, Qarabağ problemi tezliklə həll olunmalıdır. Bu problemi övladlarına saxlamağa bizim haqqımız yoxdur".

Şəhidin oğlu Hikmət söhbətə qoşulur: "Son dəfə Qubadlıdan zəng etmişdi. Anama sevincle strateji əməliyyatları yüksəkliklərdə döyüşdüklerini, tezliklə Şuşadan şad xəbər verəcəyini dedi... Anam da çox sevinirdi, qürurlandırdı".

Rəhim ön cəbhədə irəliləyib düşmənin canına vələvə salan taburun komandiri olub. Döyüşü izləyən yox, öndə gedən komandir olub. Qubadlıda strateji əməliyyatları yüksəkliklərdə düşməndən azad edən zaman Rəhimin taburu ciddi müqavimətə rast gəlib. Qanlı döyüşlər getdiyi zaman Rəhimin yanına münasib mermisi düşüb. Zərərən dalgası notəsində Rəhimin bir qalağında qan gəlib. Eşitmə qabiliyyətini itirib, döyüş yoldaşlarını müalicə almaq üçün geriye, hospitala göndərilmişdi haqqında təkliflərinə inadla "yox" deyib. Lakin düşmənin mermisi öz işini görüb. Rəhim atılan atəş səslərinin haradan gəldiyini hiss etməyib, irəliləyərək doğru can atıb. Düşmənin bunu yaxın məsafədə görüb hiss edib. Döyüş yoldaşlarının onu düşmənin hədəf alması barədə çəngirənlərini eşitməyən qəhrəman komandir qəfil düşmənin snayperinin gülləsinə tuş gəlib...

Rəhimin uğrunda canını fəda etdiyi yüksəklikli döyüş yoldaşları onun şərəfinə "Rəhim zirvəsi" adlandırılıb.

Elşən QƏNİYEV,  
"Azərbaycan"

## ● Diqqət və qayğı

## Şəhidlərimiz və qazilərimiz bizim qürur yerimizdir

Şəhid ailələrinə, qazilərə və müharibə iştirakçılarına respublika səviyyəsində göstərilən diqqət və qayğısı bütün rayonlarda olduğu kimi, Göygöl rayonunda da daim diqqət mərkəzində saxlanılır.



rüş keçirilmiş və maarifləndirici söhbətlər aparılmışdır.

Göygöl Rayon İcra Hakimiyyəti tərəfindən rayon ərazisində yaşayan imtiyazlı şəxslərin məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə bir neçə dəfə maddi yardım edilmişdir. Təkcə keçən il Novruz bayramı münasibəti ilə 102 şəhidin ailə üzvlərinə 400 manat olmaqla cəmi 40800 manat məbləğində, may ayında 44 günlük Vətən müharibəsində şəhid olmuş 14 şəhidin 26 övladının hər birinə 127 manat olmaqla cəmi 3308 manat, iyun ayında Qurban bayramı münasibəti ilə 268 nəfər şəhid ailələrinə və müharibə əlillərinin hər birinə 40 manat olmaqla cəmi 10720 manat, 15 Sentyabr Bilik Günü münasibəti ilə 6 nəfər müharibə əlillərinin övladları üçün məktəbli forması alınması məqsədilə hər birinə 90 manat olmaqla cəmi 540 manat məbləğində maddi yardım verilmişdir.

NOYABR AYINDA ZƏFƏR GÜNÜ MÜNASIBƏTİLƏ Birinci Qarabağ müharibəsində, Aprel döyüşlərində, 44 günlük Vətən müharibəsində, antiterror əməliyyatında və digər tarixlərdə şəhid olmuş şəxslərin ailə üzvlərinə 654 manat, müharibədə iştirak etmiş və ölümlənmiş şəxslərə 102 manat olmaqla 1978 nəfərə 257 898 manat məbləğində maddi yar-

dım göstərilmişdir. O cümlədən respublika səviyyəsində ilk olaraq 687 nəfər Qarabağ müharibəsi iştirakçısının hər birinə 102 manat olmaqla 70074 manat məbləğində maddi yardım göstərilmişdir. 2023-cü ilin sentyabr ayında antiterror əməliyyatında Göygöl rayonundan və Kəlbəcər rayonundan şəhid olmuş Amin Həsənovun və Dağbəyli Orucovun ailələsinə 8 min 685 manat yardım edilmiş, yaralanmış 5 nəfər döyüşçü hospitalda və evlərində ziyarət edilmiş, hər birinə 200 manat olmaqla cəmi 1000 manat məbləğində maddi yardım göstərilmişdir. Bunlardan baş-

qa, 16 nəfər şəhid ailəsi üzvlərinin, 4 nəfər müharibə əlili və 4 nəfər müharibə iştirakçısının problemləri nəzərə alınaraq Göygöl Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müvafiq sərəncamı ilə onlara ümumilikdə 9000 manat məbləğində yardım edilmişdir.

Ümumilikdə həssas və digər kateqoriyadan olan insanlara bu gündə Gəlmə kəndində maddi yardım göstərilmişdir. Şəhid ailələrinin və müharibə əlillərinin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması, məşğulluğunun təmin edilməsi məqsədilə rayonda konkret tədbirlər həyata keçirilmiş və bu iş bu gün də davam etdirilir. Belə ki, il ərzində 36 nəfər şəhid ailəsi üzvlərinə və müharibə əlili mənəzilə, 2 nəfər müharibə əlili isə fərdi minik avtomobili ilə təmin olunmuşdur. Əlavə olaraq 11 nəfər imtiyazlı şəxslər mənəzilə təmin olunmuşdur. 9 nəfər ailə üzvləri daimi işlə təmin edilmişdir. Ümumilikdə bu gündə 76 nəfər imtiyazlı şəxslər mənəzilə təmin olunmuşdur.

Sabir ƏLİYEV,  
"Azərbaycan"

## Qərbi Qazaxıstanda Mərkəzi Asiya ölkələri və Azərbaycanın hərbi təlimləri başlayıb

QAZAXISTANIN qərbində yerləşən Manqistau vilayətində Mərkəzi Asiya ölkələrinin və Azərbaycanın hərbi qüvvələrinin iştirakı ilə regional beynəlxalq təlimlər başlayıb.

Bu barədə AZƏRTAC Qazaxıstanın Müdafiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətinə istinadla xəbər verir.

"İyulun 8-dən 17-dək hərbi kontingentlər silahlı münasibətinin lokallaşdırılması üzrə birgə əməliyyatı hazırlayacaq və həyata keçirəcək", - deyərək məlumatda qeyd olunur.

Təlimlərə təxminən 4 min hərbi qulluqçu və 700-dək hərbi texnika cəlb olunub.

## Ayrılığın sonu varmış...

Bir qərinəyə yaxın idi ki, doğmaları ilə yanaşı, bütün Şabran camaatı itkin qəhrəman övladlarından bir soraq gözləyirdi. Bu üzüntülü illərin əzabına tab gətirməyə Ağaseyid ata dünyasını dəyişmişdir. Amma sən də, ayrılığın sonu varmış.



Həsətdə ürovi qovrulmuş Mahira ana və qohum-əqrəbaya bu yaxınlarda Gəncədən xəbər gəldi. Şəhər qəbiristanlığında namolun məzarlarda uyuyan igidlərin kimliyini müəyyən edərkən məlum oldu ki, cəsədlər Birinci Qarabağ müharibəsi şəhidi Rahib Mirzəyev və şəbranlı digər döyüşçülər Rza Əmrullayev və Cəlil Şaxayevə məxsusdur. Onların nəşi böyük ehtiramla Şabranda Şəhidlər xiyabanına köçürüldü.

Mirzəyev Rahib Ağaseyid oğlu 1971-ci il sentyabrın 2-də Şabran şəhərində doğulub. 1989-1991-ci illərdə keçmiş sovet ordusunun tərkibində Almaniyada həqiqi hərbi xidmətdə olub. Birinci Qarabağ müharibəsinə könüllü yollanıb. 1992-ci ilin sentyabrında Ağdərə sa-vaşında ağır yaralanıb, müalicəsi başa çataraq-cənazə yenidən cəbhəyə - ön xəttə qayıdıb. Sonuncu dəfə Murovdag uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak edib. 1994-cü il fevralın 11-də itkin düşdüyü barədə məlumat verilib. Mirzəyevlər ailəsinin üzvləri ötən müddət ərzində Rahibdən heç bir xəbər ala bilməyiblər.

Şəhidin anası Mahirə xanım bu itkinin onlar üçün xeyli ağır və üzücü olduğunu, 30 ildir ki, gözlərinin yolları qaldığını söyləyir: "Oğlum vətənpərvorlik duyğuları ilə aşıb-daşdı. Əsgərliyi erməni separatizminin baş qaldırdığı vaxtlara düşmüşdü. Hərbi xidmətdən qayıtdı, heç düz-əməlli üzünü görmədik, tələsik Qara-

baş savaşına qatıldı. Dəmiryolu istismarı üzrə orta ixtisas məktəbini oxumuşdu, təhsilini davam etdirmək arzusu vardı. Atası da, mən də dilə tutduq ki, ay bala, sənədlərinizi hazırla, instituta ver, artıq qəbul başlanı. Sanki gözlərində şimşək çaxdı, dedi ki, görmürsünüz, erməni quldurları səhərdə bölgələrdə oğlun xalqımızın başına nə müsibətlər açırlar, ali təhsil almağın qəbul qələbədən sonraya".

Qardaşı Şövqi Mirzəyev anasının heç olmasa indi Rahibin məzarını tez-tez ziyarətə gəlib üzünə gül düzdüyünə, dua etdiyinə görə təskinlik tapdığını deyir: "O, təkcə bizim üçün yox, el-obaya, gənclərə bir ömürdür, nümünədir. Sağ olsun dövlətimiz, olaqdadır qurumlar, mütəxəssislər 30 illik intizara son qoydular".

Şabran Şəhidlər xiyabanında torpağa tapşırılan digər Vətən oğulları - şəhid Əmrullayev Rza Qənzəfor oğlu 1961-ci il martın 4-də rayonun Ləcədi kəndində dünyaya göz açıb. 1980-1982-ci illərdə Əfqanıstanda hərbi xidmət keçib. Qarabağ müharibəsinə könüllü qatılıb. 1994-cü ildə Kəlbəcər uğrunda gedən döyüşlərdə itkin düşmüşdü.

Şəhid Şaxayev Cəlil İsa oğlu isə 30 dekabr 1973-cü ildə Şabran şəhərində anadan olub. Orta məktəbi bitirdikdən sonra peşə məktəbində təhsil alıb. Birinci Qarabağ müharibəsində böyük rəşadətli göstərib. Murovdag yüksəkliklərindəki qeyri-bərabər, qanlı savaşda itkin düşdüyü barədə xəbər gəlmişdir.

Qəhrəmanlarımız 1994-cü il fevralın 12-19-u arası Gəncə məzarlığında namolun şəhidlər kimi Vətən torpağına əmanət edilmişdilər.

Qurban MƏMMƏDOV,  
"Azərbaycan"

## Türkiyə Prezidenti Administrasiyası tərəfindən hazırlanan "Azərbaycanın sirləri" kitabı yayımlanıb

Türkiyə Prezidenti Administrasiyasının İctimaiyyətlə Əlaqələr Departamenti tərəfindən "Bir millət, iki dövlət" şüarı ilə hazırlanan "Azərbaycanın sirləri" kitabı yayımlanıb. Nəşrdə Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı, Qarabağ Zəfəri, Azərbaycanın dərindən tarixi mədəniyyəti əks olunub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, kitabın "Ön söz" müəllifi Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan'dır.

Türkiyə Prezidenti nəşrdə Azərbaycanla bağlı fikirlərini belə ifadə edib: "Ana yurdu Ergenekonda dəmir dağını əridən Türkün özü Azərbaycanca 44 günlük Qarabağ Zəfəri ilə yenidən ortaya çıxaraq bəxtini bir daha dəyişdi. Öz vətən torpaqlarında antiterror əməliyyatı həyata keçirərək 2023-cü ilin sentyabrında ərazi bütövlüyünü uğurla bərqərar edən Azərbaycanın yaşadığı haqlı qürur və sevinci bütün Türk xalqları paylaşır. Bu Qələbə Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə türk dövlətlərinin coğrafi bütövlüyü və qardaşlığını daha da gücləndirmək imkanı, regionda və bütün dünyada sülhün təminatı olmaq fərsətini yaradıb. Çünki güclü Türk birliyi böşəriyyətə sülhün daşıdır. Bir ağacın budaqları kimi tək bir millətin ayrı-ayrı dövlətləri olan türk ölkələrinin mədəni qardaşlığı ortaq bir qovluqla Böşəriyyətin Qeyri-Maddi Mədəni İrs üzrə Reprerativ Siyahısına daxil edilmiş çoxsaylı miraslarımızda da əks olunur. Əsrləri adlayan tarixi-mədəni birliyi coğrafi cəhətdən də möhkəmləndirəcəyinə inandığımız Zəngəzur dəhlizi Türk dünyasının nəhəng potensialını ortaya çıxaracaq şəkildə ticarətdən

iqtişadiyyat, sənaye, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları və səhiyyə xidmətlərinə qədər bir çox əməkdaşlığın inkişafı üçün yollar açır. Bu tarixi fürsət türk mədəniyyətini genişləndirmək üçün aparılacaq işlərdə də dəyərləndirilməlidir. Ona görə də türk birliyi içində öz maddi dəyərlərinə hər zamankından çox sahib çıxaraq mədəni gücü hakimiyyət üçün könül körpülərini daha da gücləndirmək türk millət və dövlətlərinin ən mühüm məqsədi olmalıdır. Türkiyə Prezidenti Administrasiyasının İctimaiyyətlə Əlaqələr Departamenti tərəfindən hazırlanan "Azərbaycanın sirləri" kitabı bu hədəfə çatmaq yolunda gözəl bir addımdır".

Prezident Ərdoğan qeyd edib ki, eyni dildə danışan, tarixi, mədəniyyət bir, 300 milyonluq çox böyük bir ailənin üzvləri olaraq inanırıq ki, əldə etdiyimiz hər bir uğur, çatdığımız hər bir məqsəddə təkə Azərbaycan deyil, bütün Türk dövlətlərinin birgəliyi ilə gələcəkdir. Qolunda Türkiyə bayrağı ilə yanaşı, qardaş Azərbaycan bayrağını da kosmosun ürayinə aparın türk astronomiyamızda da bu anlayışın dərin izini gördük.

"Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı", "Böşəriyyətin Qeyri-Maddi Mədəni İrs Reprerativ



Siyahısında ümumi mədəni miraslarımız", "UNESCO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrs Siyahısında Azərbaycan", "UNESCO Dünya Mirası Siyahısında Azərbaycan", "Azərbaycanın turizm məkanları" və "Şuşa" mövzularında altı fəsildən ibarət kitabda ölkələrimiz arasındakı qardaşlıq bağlarının tarixi kökləri, "Bir millət, iki dövlət" şüarı, ölkələrimizin ortaq baxışı, fəaliyyəti və müqavilələri, Qarabağ Zəfəri, Şuşa Bəyannaməsi, Ortaq Media Platformasının yaradılması, Azərbaycanın milli bayramları, xərçökləri, idman növləri, xalçaçılıq, simli alətlər, ipəkçilik kimi mədəniyyət nümunələri, Vətənimizin misilsiz təbiəti, tarixi abidələri kimi müxtəlif məqalələr yer alıb.

Nəşrdə Azərbaycanın şanlı Zəfəri ilə nəticələnən İkinci Qarabağ müharibəsi xüsusi hazırlanmış infografiklə təqdim edilib. Azərbaycan, türk və ingilis dillərində nəşr edilən kitabda hər mövzuya dair xüsusi fotoşəkillər yerləşdirilib.

## "Qarabağ" və "Palace" hotelləri bölgədə turizmin inkişafına təkan verəcək

Füsunkar təbiəti, tarixi-mədəni abidələri ilə tanınan Qarabağda geniş turizm potensialı var. Bu ərazilərin turizm potensialının səmərəli istifadəsi, regionun rəqabətqabiliyyətli turizm məkanına çevrilməsi üçün hərtərəfli tədbirlər görülür. İyulun 5-də Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Xankəndidə açılış olan "Qarabağ" və "Palace" hotelləri də turizmin inkişafında böyük rol oynayacaq.



AZƏRTAC xəbər verir ki, "Qarabağ" hoteli ötən əsrin ortalarında istifadəyə verilib. 2023-cü ildə 24 saatlıq antiterror tədbirləri nəticəsində ərazi bütövlüyümüzün tam bərpasından sonra Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, hoteldə təmir-bərpa və yenidənqurma işlərinin həyata keçirilməsinə başlanılıb. Yenidənqurma işlərindən sonra bina ilkin görkəminə qayıtarlıb. Hotelin keçmiş adı da qaytarılıb və "Qarabağ" adı ilə fəaliyyət göstərir. Müasir səviyyəyə çatdırılan hotelde Xankəndi şəhərinə səfər edəcək qonaqların rahatlığı üçün hər cür şərait yaradılıb. Burada müxtəlif kateqoriyalı otaqlar var. Binada restoran da fəaliyyət göstərəcək. Hotelde işğırç görürlər və tədbirlər keçirmək də mümkündür.

Əsaslı təmir və bərpadan sonra açılış olan "Palace" hotelində də qonaqların istirahəti və rahatlığı üçün hər cür şərait var. Müxtəlif tipli 54 otağın olduğu hotelde ən müasir işə məkanları yaradılıb. Lobi, açıq və qapalı terras zonalarından ibarət restoran 300 qonağı qəbul etmək imkanı olacaq. Bundan başqa, burada səhər yeməyi restoranı, "Şirin Coffee & Bakery", "Cafe Park-Fast Food" və "Dəfnə" restoranları fəaliyyət göstərəcək. Hotelin oyləncə və istirahət zonalarında SPA, sauna və qapalı hovuz, idman zalı yaradılıb. Xankəndinin mərkəzində yerləşən "Palace" hotelindən açılan gözəl mənzərə qonaqların zövqünü oxşayacaq.

## İlahiyyat İnstitutunda tədris ilinin yekunları ilə bağlı iclas keçirilib



Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda (Aİİ) rəhbərliyin, müəllim və əməkdaşların iştirakı ilə 2023-2024-cü tədris ilinin nəticələrinə həsr olunmuş iclas keçirilib. Aİİ rektoru Aqil Şirinov tədbir iştirakçılarına salamlayaraq, ali təhsil müəssisəsində tədris ili ərzində görülmüş işlər, İnstitutun gələcək fəaliyyəti barədə fikirlərini bölüşüb.

İlahiyyat İnstitutunun xarici ölkələrin təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlığa xüsusi önəm verdiyini vurğulayan A.Şirinov imzalanmış əməkdaşlıq müqavilələri çərçivəsində tələbə mübadilələri, beynəlxalq konfranslar, seminarlar, "dəyirmi masa"ların həyata keçirildiyini bildirdi.

Rektor Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun təşəbbüsü ilə "İslam mədəniyyətində birgəyaşayış təcrübəsi" mövzusunda ilk dəfə Azərbaycanda, daha sonra Türkiyə və İndoneziyada keçirilən beynəlxalq konfransın digər ölkələrdə təşkil edilməsi ilə bağlı təkliflərin daxil olmasını müsbət hal kimi qiymətləndirdi. Aİİ rəhbəri ölkə daxilində və xaricdə keçirilən tədbirlərə diqqət çəkərək, institutun tədrisə yanaşı, beynəlxalq konfransların, seminarların baş tutmasına xüsusi önəm verdiyini qeyd edib.

A.Şirinov müəllimlərin beynəlxalq indeksli jurnallarda məqalələrinin və ixtisas sahələrinə aid elmi əsərlərinin yazılmasının xüsusi əhəmiyyətə malik olduğunu diqqətə çatdırıb. O, həmçinin müəssisənin "Yutub" kanalının təkmilləşdirilməsi istiqamətində də fikirlərini səsləndirib.

Ali təhsil müəssisəsinin rəhbəri tələbələrə bilik səviyyəsinin artırılması, dünya görüşlərinin zənginləşdirilməsi istiqamətində görülən işlərdən söhbət açdı. A.Şirinov "Qonağımız müəllimlərimizdir" layihəsinə diqqət çəkərək bu fəaliyyətin ailə və təhsil qurumunun münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi, eyni zamanda tələbələrə akademik göstəricilərinin yüksəldilməsi, dövrün tələblərinə cavab verən dinşünas və islamşünas kadrların hazırlanması istiqamətində xüsusi rol oynadığını qeyd edib. O, eyni zamanda Aİİ müəllimlərinin təşəbbüsü ilə təhsilənlərin Azərbaycan mövduca müxtəlif dini ibadət ocaqları ilə oyanı tanışlıq məqsədilə səfərlərinin təşkil edilməsinə yüksək qiymətləndirib.

İclasın sonunda institutun ictimai-sosial həyatında fəal iştirak etmiş müəllimlərə təşəkkürnamələr təqdim olunub.

"Azərbaycan"



# Avro-2024



## İngilislər üçün tarixi fürsət

İngiltərə yığması ardıcıl ikinci dəfə Avropa çempionatının finalına yüksələn 4-cü komanda ola bilər. İngilislər yarımfinalda Niderland səddini aşsalar, 4 il əvvəlki uğuru təkrarlayacaqlar.



Daha əvvəl SSRİ (1960/1972), Almaniya (üç dəfə - 1972/1976, 1976/1980, 1992/1996) və İspaniya (2008/2012) ardıcıl iki turnirdə həlledici oyunda çıxış etmək sevincini yaşayıblar. Adıçəkən komandalardan bu finalardan əvvəl birində çempion titulu yitə bilməzlər.

"Avro-2020"-nin həlledici matçında penalti seriyasında İtaliyaya uduzan Qaret Sautçeytin komandası çempionatın favoritlərindən sayılır.

## Çempionatın ən sürətliləri

UEFA "Avro-2024"-ün ən sürətli oyunçularının siyahısını açıqlayıb.

Yarımfinala qədər qitə birinciliyinin ən sürətli futbolçusu saatda 36,5 km-ə Fransanın hücumçusu Kilian Mbapedir. Siyahıda ikinci yeri İspaniyaya yığmasının üzvü Fernan Torres tutur (36 km/saat). Qitə birinciliyinin ən sürətli oyunçularının ilk üçlüyünü isə Sloveniya millisinin üzvü Benyamin Şeško qapayır (35,9 km/saat).



## MÖHTƏŞƏM GERİDÖNÜŞ

### Yarımfinal

İspaniya - Fransa - 2:1  
Qollar: Kolo-Muani, 9 (0:1), Yamal, 21 (1:1), Olmo, 24 (2:1)  
Baş hakim: Slavko Vinçic (Sloveniya)  
Münhen, "Alyansa Arena"

Avropa çempionatında ilk finalçı Münxendə bəlli oldu. Maraqlı və dramatik keçən yarımfinalda İspaniya və Fransa milliləri üz-üzə gəldilər.

Matçdan öncə Almaniya keçirdiyi bütün oyunlarda qalib gələn prineyillər qələbə seriyasını 6-ya çatdırmaq arzusundadır.

Bu qarşılaşmaya kimi "Avro-2024"-də məğlub olmayan, amma cəmi iki qələbəsi olan Fransa isə 8 il sonra yenidən finala yüksəlməyə iddialı idi.

Hakimin start fitindən sonra oyuna ispanlar sürətli bəslənsələr də, qolu fransızlar vurdular. Belə ki, topa daha çox sahib olan, ikinci fazaada pressing tətbiq edərkən fransızlar topsuz qoyan İspaniyaya təəcübü olsa da, qapısında qol gördü.

Qoldan sonra da eyni oyun anlayışına sadiqlik nümayiş etdirən İspaniya seçməsi hücumları zamanı geri dönmə topla da sahib çıxdı. Belə epizodlardan biri qolla nəticələndi.

Buraxdıqları qolun şokunu yaşayan "xoruzlar" daha bir zərbə ilə üz-üzə qaldılar. Cəmi 5 dəqiqə ərzində 2-ci topu qapılarında gördülər. Xüsusilə İspaniya yığmasında 16 yaşlı Yamalın performansı daha çox diqqət çəkirdi.

## Ən yaxşı ikinci qapıçı

İngiltərə yığmasının qapıçısı Cordan Pikford Avropa çempionatları tarixində 2-ci yaxşı göstəriciyə malikdir. O, yalnız ispaniyalı qolqiper İker Kasiilyadan geri qalır.

Reyting zamanı ən azı 10 oyun keçirən qapıçıların göstəriciləri nəzərə alınb. Zərbələrin dəf edilməsində Pikfordun faiz göstəricisi 85-ə bərabərdir. Kasilya isə 87 faiz zərbələri dəf edib. İtaliyalı Canluici Buffon (81 faiz) siyahıda üçüncüdür.

Qeyd edək ki, ingilis qapıçı "Avro-2024"-də 5 oyunda qapısında 3 top buraxıb. O, 2 oyunda qapısını toxunulmaz saxlayıb.



Fasilədən sonra da ilk hissədəki sənari davam etdi. Düzdür, fransızlar bir az tempi artırsalar da, amma hücum fazasında faydalı iş əmsalı aşağı idi.

Lakin bütün cəhdlərə baxmayaraq, ikinci hissədə qol olmadı. Yekunda qələbə qazanan ispanlar finala yüksəldilər.

Çempionluğa əsas namizədlərdən biri kimi göstərilən İspaniya millisini Avropa çempionatına 12-ci dəfə qatılıb. Üçqat qitə çempionu olan prineyillər titul sayında Almaniya ilə şərikli rekordçudurlar. Amma "Qırmızı furiya" yarışın tarixinə heç kimin bacarmadığını reallaşdırmaq da düşüb. Belə ki, İspaniya ardıcıl iki dəfə çempion olan yeganə komandadır. "Avro-2008" və "Avro-2012"-nin qalibi tarixinin ən yaxşı dövründə titulu qoruyub.

Nosıldəyışmədən sonra İspaniya yığmasının zəifləyəcəyini düşüncülər də deyildi. Amma ötən il Millətlər Liqasının qazanması Avropada ən güclü olan "Qırmızı furiya" eyni uğuru Almaniya təkrarlamağa iddialı olduğunu nümayiş etdir-

diyi baxımlı futbola göstərir. Turnir öncəsi ispanlar yeganə düşündürən problem uzun illərdə "vuran ayağı"nın olmaması idi. Nə Alvaro Morata, nə də digərləri əsl mərkəz hücumçusu kimi fayda verirdilər. Amma ispanlar orta sahadakı heqemonluqla hücumçusuz da qələbələr qazanmağa adət ediblər. Cari çempionatda bunun növbəti dəfə şahidi olduq.

Fransanın isə ən böyük üstünlüyü son iki dünya çempionatının finalında oynamaqdır. "DÇ-2018"-in qalibi və "DÇ-2022"-nin qızılını penaltılar seriyasında əldən verən Deşamın komandası Avropada da uğur qazanmaq istəyirdi. Düzdür, Mbappe və yoldaşları 2021-ci ildə Millətlər Liqasının qalibi olublar. Amma həmin turnirlər Avropa çempionatı ilə müqayisəyə gəlmir. Qitədə isə Fransa hər 16 ildən bir finalda oynayıb. 1984-cü və 2000-ci illərin çempionu 2016-cı ildə finalda uduzub.

Elçin CƏFƏROV, "Azərbaycan"



## YARIMFİNAL

10 iyul  
23:00. Niderland - İngiltərə (Dortmund)

## Mourinyo sürpriz komandanı açıqladı

Türkiyənin "Fənbəbağça" klubunun baş məşqçisi Joze Mourinyo "Avro-2024"-də onu ən çox təəccübləndirən komandanın adını açıqlayıb.

O, İspaniyanın ən sürpriz milli olduğunu deyib: "Avropa çempionatını peşkar şəkildə izlədim. Portuqaliya hər dəfə qalib gələndə sevinirdim. Daha yaxşısına çatmaq hissi etdiyiniz zaman həmişə məyusluq olur. Komandanın potensialı yüksəkdir. Portuqaliya, Fransa və İngiltərənin favorit olduğunu deyəndə proqnozlarımda çox da yanlışdım. Komandanın indiyə qədər inkişafını nəzərə alsaq, İspaniya mənim üçün ən böyük sürprizdir".

## Kumandan yarımfinal dəyərləndirməsi

Niderland millisinin baş məşqçisi Ronald Kuman komandasının yarımfinala yüksəlməsindən danışdı.

O deyib: "Bu, bütün ölkə üçün xüsusi bir hadisədir. Biz kiçik ölkəyik və İngiltərə, Fransa və İspaniya ilə yarımfinaldayıq. Bununla fəxr edirik. Biz çox əziyyət çəkdi, lakin yarımfinalda oynamaq şans əldə etmək böyük uğurdur".

Qeyd edək ki, Niderland yarımfinalda bu gün İngiltərə ilə qarşılaşacaq.



